فقه و زندگی

۱۶

احکام انتخابات

سید سیف‌الله نحوی

بسم الله الرحمن الرحیم

فقه و زندگی ۱۶: احکام انتخابات

نویسنده:

سیدسیف الله نحوی

ناشر چاپی:

بهار دلها

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فقه و زندگی ۱۶: احکام انتخابات

مشخصات کتاب

سرشناسه : نحوی، سیدسیف الله، ۱۳۴۴ -

عنوان و نام پدیدآور : احکام انتخابات/ سیدسیف الله نحوی؛ با راهنمایی محمدحسین فلاح زاده؛ به سفارش ستاد امر به معروف و نهی از منکر.

مشخصات نشر : قم : بهار دل ها، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری : ۱۳۶ ص.؛ ۵/۱۴×۵/۲۱ س م.

فروست : فقه و زندگی.

شابک : ۳۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۸۷-۸۸-۰ :

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۳۴؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع : انتخابات -- قوانین و مقررات (فقه)

شناسه افزوده : فلاح زاده، محمدحسین، ۱۳۳۸ -، راهنما

شناسه افزوده : ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر

رده بندی کنگره : BP۱۹۸/۶ /الف۸۱۵ ن۳ ۱۳۹۴

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۷۹

شماره کتابشناسی ملی : ۳۹۸۰۱۹۱

به سفارش: ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر و پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر

ص: ۱

اشاره

فهرست

ص: ۷

ص: ۸

سخن پژوهشکده

انسان موجودی انتخابگر است.

زنـدگی انسان مجموعه ای از انتخاب هاست. انتخابات درست و دقیق به فرد و جامعه ارزش می دهد، و انتخاب های نادرسـت و زیان بخش عامل سقوط و نابودی انسان ها می شود.

زمینه ساز پیشرفت و سعادت انسان همین دوراهی ها و چندراهی ها است.

در دوراهی هاست که خوب و بد از همدیگر جدا می شوند، و بد و بدتر مشخص می گردند.

دوراهی ایمـان و کفر، دوراهی شـرک و توحیـد، دوراهی ظلـم و عـدل، دوراهی تقـوا و فجـور، دوراهی خـدمت رسـانی و خودخواهی، دوراهی همزیستی با محرومان یا مسـتکبران دوراهی صداقت و دروغ، دوراهی جهاد و رفاه همه وهمه صحنه های آزمون و ارزیابی انسان هاست.

ص: ۹

دوراهی هـا، هم در میـادین ایمـانی و اخلاقی و رفتـاری فعالیت های فرد وجود دارد هم در مسـیر اقتصاد و سیاست و فرهنگ جامعه خود را نشان می دهد.

انتخاب نظام سیاسی، انتخاب رهبری الهی، انتخاب نمایندگان مؤمن و صالح و شـجاع و بیدار، انتخاب رشته تحصیلی، انتخاب شهر و محـل کـار و زنـدگی، انتخـاب همسـر و همکـار و همسـایه و انتخـاب دوست و شـریک تجـاری همه وهمه نمونه هـای کوچک و بزرگ انتخاب در زندگی انسان هاست. انسان در انتخاب کردن مجبور است، هر کسـی انتخاب نکند دیگران برای او انتخاب می کنند. حفظ آزادی و استقلال و ایمان و اخلاق و عدالت اجتماعی تنها در سایه انتخاب درست میسّر است. قرآن در ارزیابی انسان ها، ایمان و دانش و تقوا و جهاد را مهمترین شاخص ها می داند و انتخابگران باید به این معیارها توجه کنند.

امروز و همیشه شیاطین درونی و بیرونی می کوشند برای مردم و بجای مردم آنچه را خود می پسندند، انتخاب کنند.

هر انتخـاب درست، زمینه انتخـابی بهتر و عـالی تر را فراهم می آورد و هر انتخـاب غلـط توان انتخاب خوب بعـدی را از انسان سلب می کند، انتخاب خوب پله ای به سوی آزادی و آگاهی و عدالت و مقام قرب الهی است. انتخاب بد، زمینه سـقوط بیشتر و محدودیت افزون تر را فراهم می سازد. بنابراین حضور در انتخابات گوناگون اجتماعی و نظردادن در امور مربوط به زندگی جمعی مقتضای ایمان و عقل و احساس مسؤولیت

اجتماعی و نوعی پیشگیری از منکر و حمایت از معروف است، باروی کار آمدن صالحان میدان برای همه ارزش ها باز می شود و با اقتدار ناصالحان زمینه های اجرای قوانین قرآن و اسلام کاهش می یابد و با سلطه اشرار، ابرار گوشه نشین می شوند. همه ما در انتخابات چهار وظیفه بزرگ داریم:

۱. حضور جدّی و بانشاط و مسئولانه در تمام انتخابات مربوط به سرنوشت سیاسی و فرهنگی و اقتصادی کشور.

۲. رأی دادن و گزینش بهترین ها و تلاش برای شناخت بهترین های ایمانی، اخلاقی، علمی، و توانمندترین ها در چارچوب قوانین الهی.

۳. عدم اهانت به دیگران و حفظ شخصیت عموم مسلمین و ابعاد مثبت دیگران برای امکان بهره گیری از آنان در جایگاه های شایسته و مناسب.

۴. تمام دست اندرکاران (کاندیداها، رأی دهندگان و هواداران و مجریان) با قصد قربت وارد میدان شویم و سعی کنیم کار را به شایسته ترین ها بسپاریم.

کتاب حاضر که در مجموعه »فقه و زندگی« فراهم آمده به کاوش در معروف و منکرهای سیاسی و مرتبط با انتخابات پرداخته و اصول رفتار اسلامی را برای انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان و دیگر دست اندرکاران و هواداران روشن ساخته است. امیدواریم با شناخت وظیفه الهی و عمل به آن

گام هایی بلندتر به سوی کسب رضای خداوند و خدمت به بندگان او برداریم و در تقویت نظام اسلامی بکوشیم.

پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر

تلفن: ۳۷۷۳۴۴۳۰ (۰۲۵)

قم، خیابان سمیه، کوچه ۱۲، پلاک ۳۵۵

al-adl.ir//:http

ص: ۱۲

فصل اول: اهمیت و نقش انتخابات

اشاره

ص: ۱۳

انسان و سرنوشت

بر مبنای اصل پنجاه و ششم قانون اساسی، حاکمیت انسان بر سرنوشت اجتماعی خویش حقی نشأت گرفته از حاکمیت مطلق خدا بر جهان و انسان معرفی شده است. این حاکمیت دارای سه ویژگی حقوقی است:

۱. حاکمیت انسان حقی الهی است و قابل سلب از او نیست و کسی نمی تواند این حق الهی را با زور و غلبه از وی سلب کرده و از حاکمیت بر سرنوشت خویش محروم نماید زیرا چنین محرومیتی به معنی سلب آزادی و اختیار از انسان بوده و اسلام این شیوه را محکوم نموده است (لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَد تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ)(۱) در گرایش مردم به دین، اجباری نیست، زیرا راه درست به خوبی از راه نادرست مشخص شده است.

ص: ۱۵

۱- سوره بقره، آیه۲۵۶.

۲. حق حاکمیت انسان بر سرنوشت خویش با انتقال اختیاری هم قابل سلب نیست، به این معنی که خود انسان نمی تواند زمام اختیار و حاکمیت بر سرنوشت خود را به دیگری واگذار کند و بدون آنکه از خود اختیاری داشته باشد، تابع دیگری باشد؛ (أَمِ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ فَاللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ)(۱) آیا سرپرستانی جز خدا گرفته و به پرستش آنها پرداخته اند؟ تنها خداست که سرپرست آنان است.

اصولاً قرآن اطاعت از غیر خدا را به عنوان بندگی و سلب اختیار نامشروع از انسان، شرک می شمارد.

۳. این حق الهی را نمی توان در خدمت منافع فرد یا گروهی خاص قرار داد. زیرا هدف از آزادی و اختیار انسان بهره گیری او در ابعاد دوگانه زندگی مشترک اجتماعی در جهت منافع اختصاصی خود یا جامعه خویش است و به استخدام کشیدن این موهبت الهی برای منافع یک فرد یا گروه خاص، انحراف از سنت خلقت و تعدی از حدود الهی و تجاوز به حقوق مردم است، (وَ مَن يَتَعَدَّ حُدُودَ اللّهِ فَأُولئِكَ هُمُ الظَّالِمُون)(۲)... و کسانی که از حدود قوانین الهی تجاوز کنند ستمکارند.

افراد ملت این حق الهی را مشترکاً در سازماندهی کشور و ایجاد تشکیلات سیاسی به کارمی گیرند و به طور دسته جمعی این حق خدادادی را از طریق نهادهای سیاسی و قوای حاکم اعمال می نمایند.(۳)

۱- سوره شوری، آیه۹.

۲- سوره بقره، آیه۲۲۹

۳- فقه سیاسی، عباسعلی عمید زنجانی، ج۱، ص۲۸۱.

بنابراین، انسان ها با اعمال این حق مسلم خویش، افزون بر سرنوشت فردی، از سرنوشت گروهی نیز برخوردارند و رفتارهای جمعی آنان در سرنوشت فردی و گروهی مؤثر است. چه اینکه خالق انسان ها فرموده است:

(إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ).(۱)

خداوند سرنوشت هیچ ملتی را تغییر نمی دهد، مگر آن که آنها خود اقدام به تغییر آن کنند.

حضرت امام خمینی(قدسّ سرّه) معتقد است:

ملت ایران بر سرنوشت خود حاکمیت دارد و این ملت ایران است که می خواهد سرنوشت خود را تعیین کند. (۲)

ایشان بر مبنای اندیشه سیاسی خویش فرمود:

از حقوق اولیه هر ملتی است که سرنوشت و تعیین شکل و نوع حکومت خود را در دست داشته باشد. طبیعی است که چون ملت ایران بیش از نوددرصد مسلمانند، باید این حکومت بر پایه های موازین و قواعد اسلامی بنا شود. (۳)

آیت اللّه ابراهیم امینی، اعمال حق الهی انسان ها برای تغییر سرنوشت جمعی خود را در قالب تشکیل حکومت اسلامی دانسته و می فرمایند:

مشارکت سیاسی مردم در حکومت و مراجعه به آرای عمومی، یعنی همه پرسی و انتخابات در جهان امروز از جایگاه ویژه ای برخوردار است و آن را بهترین شیوه حاکمیت می شناسند. در نظام جمهوری اسلامی ایران

۱- سوره رعد، آیه۱۱.

۲- صحیفه نور، ج۴، ص۲۶۵، (۵۷/۸/۱۱).

۳- همان، ج۳، ص۴۲، (۵۷/۸/۱۶).

نیز همه پرسی به عنوان یک اصل، پذیرفته شده است. نوع حکومت، یعنی جمهوری اسلامی با خواست و رأی مردم و تأکید و تأیید امام خمینی(قدسّ سرّه) تعیین شد و استقرار یافت. (۱)

آیت اللَّه مکارم شیرازی نقش مردم در سرنوشت سیاسی و اجتماعی خود را اینگونه بیان می کند:

جمهوری اسلامی از دو جزء جمهوریت و اسلامیت تشکیل شده است که تبلور جمهوریت را در انتخابات می توان شاهد بود و همه در آن می توانند شرکت کنند.

وجوب حضور در صحنه

فقیه و اسلام شناس بزرگ جهان تشیع و بنیانگذار جمهوری اسلامی در بیان حکم شرعی این موضوع فرمود: ما مکلفیم در امور سیاسی دخالت کنیم، مکلفیم شرعا، همان طور که پیغمبر(صلّی الله علیه و آله) دخالت می کرد، همان طور که حضرت امیر(علیه السّلام) دخالت می کرد. (۲)

مسئولیت این امر خطیر از دیدگاه آن فقیه سیاستمدار، به حدی است که آن را در کنار نماز قرار داده و می فرماید:

باید همه شما، همه ما زن و مرد، هر مکلّف، همان طور که باید نماز بخواند، همان طور باید سرنوشت خودش را تعیین کند. (۳)

رهبر معظم انقلاب اسلامی –حضرت آیت اللَّه خامنه ای– مفهوم

۱– روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۸۵/۶/۲.

۲– صحیفه نور، ج۱۵، ص۵۹، (۱۰ تیر ۶۰).

۳– همان، ج۱۵، ص۱۶۸.

مشارکت سیاسی و حضور در صحنه را چنین تبیین کرده اند: حضور مردم در صحنه، معنایش این است که آحاد مردم؛ پیر و جوان، قشرهای مختلف، مرد و زن در هر نقطه ای از کشور، مسائل اساسی کشور را مسائل خودشان بدانند؛ مسائل علمی و پیشرفت علمی و فنی را مسئله اساسی خودشان به حساب آورند؛ پایبندی کشور و نظام و مسئولان به ارزش های اساسی انقلاب را به عنوان یک خواست حقیقی خودشان همه جا مطرح و مطالبه کنند. حضور مردم در صحنه، یعنی بی تفاوت نبودن؛ سرنوشت کشور را رها نکردن؛ بی رغبت نبودن نسبت به حوادثی که در کشور می گذرد؛ این معنای حضور در صحنه است.

ایشان سپس با توجه به حیات سیاسی-اجتماعی یک ملت می فرمایند:

وقتی یک ملت -پیر و جوانش، بزرگ و کوچکش، قشرهای مختلفش- نسبت به مسائل گوناگون کشور خود دارای انگیزه و فکر است، آن فکر را بر زبان می آورد، بر آن پای می فشرد و از آن دفاع می کند، این ملت، ملت زنده ای است و آینده آن تضمین شده است.(۱)

این امر به عنوان یک حکم و وظیفه شرعی در رساله توضیح المسائل آیت اللّه مکارم شیرازی چنین آمده است:

هرگاه مسلمانان از این بیم داشته باشند که اجانب نقشه استبلاء بر مملکت اسلامی را کشیده و بدون واسطه یا باواسطه عمّال خود از داخل یا خارج آن را عمل کنند. بر همه مکلفین واجب است که به هر

۱- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی ۸۵/۹/۲۲.

وسیله ای که امکان دارد در برابر آن بایستند و از ممالک اسلامی دفاع کنند. (۱)

آیت اللّه امینی معتقدند که:

شرکت در انتخابات یک وظیفه شرعی و ملی است. از این جهت شرعی است که بهترین وسیله است برای بقا و تداوم و اقتدار نظام اسلامی، و حفظ نظام اسلامی بر همگان واجب است. و بدین جهت یک وظیفه ملی است که استقلال و عظمت کشور بدان بستگی دارد و عموم شهروندان از آن بهره می گیرند. (۲)

حضرت آیت اللّه مکارم شیرازی درباره شرکت در انتخابات فرمودند:

با توجه به شرایط موجود و اینکه دشمنان ما اصرار بر عدم شرکت در انتخابات دارند، به نظر می رسد که شرکت کردن تمام افراد واجدشرایط، واجب است. (۳)

آیت اللّه صافی گلپایگانی هم در این باره چنین نگاشته است:

وظیفه هر مسلمان است که در بهبودی امرو وضع معاش و اقتصادی مسلمانان اهتمام نماید که (من اصبح و لم یهتم بامور المسلمین فلیس بمسلم). (۴)

ایشان همچنین کمک و یاری رهبران و مجریان دلسوز و شایسته را واجب دانسته و در فتوای خویش فرموده اند: مسلمان اگر بتواند جامعه و

۱- توضیح المسائل مراجع، ج۲، ص ۶۳۰.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی ۱۳۸۵/۶/۲

۳- WWW,makaremshirazi.org .

۴- توضیح المسائل، مسئله۲۸۹۶

مملکت را در مسیر اجرای احکام اسلام قرار دهد و احکام اسلام را اجرا سازد، باید اقدام کند و واجب است با کسانی که این نیت را دارند، همکاری و تشریک مساعی نماید. (۱)

با توجه به این که استعمارگران و برخی از دشمنان اسلام می کوشند با شیوه های عوام فریبی و معرفی افراد به ظاهر متدین و با رخنه در سیستم های مختلف یک نظام سیاسی، به صورت نامحسوس به اهداف پلید خویش دست یابند، هوشیاری مسلمین در مقابل دشمنان اسلام، دفاع از کیان اسلام خواهد بود.

رهبر معظم انقلاب اسلامی در این باره گفته اند:

یکی از علل اصلی دشمنی دشمنان، برچیده شدن بساط غارت و چپاول قدرت های سلطه طلب در ایران است. مراکز قدرت جهانی به این چشم دوخته اند تا اگر مردم در انتخابات حضور گسترده ای نیافتند با تبلیغ و القای جدایی مردم از نظام، راه را برای دخالت ها و سلطه طلبی های خود در ایران هموار کنند.(۲)

آیت اللّٰه صافی گلپایگانی مقابله با تهاجمات دشمنان دین را از واجبات شرعی دینداران شمرده و در این باره چنین نوشته اند:

مبارزه با نفوذ اقتصادی و فکری و سیاسی بیگانگان. در بلاد اسلام، بر هر مسلمان واجب است و کمک کردن به آن حرام است. (۳)

ص: ۲۱

۱- همان، مسئله۲۹۰۷.

۲- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر انقلاب ۸۲/۱۱/۲۴.

۳- توضیح المسائل مراجع، ج۲، ص۷۳۹.

تکلیف محوری

رقـابت هـای انتخابـاتی از امور اجتناب ناپـذیر همه پرسـی ها در تمامی ملل جهان می باشـد. در انـدیشه سیاسـی جوامع غربی، بردوباخت های سیاسـی از دغـدغه های تمامی رقیبان بوده و کاندیـدای منتخب، خود را برنده مسابقه قدرت، و رقبای دیگر را بازنده و شکست خورده آن میدان می داند.

بر مبنـای انـدیشه سیاسـی اسـلام، هیـچ یـک از کاندیـداها و فعالان سیاسـی و طرفـداران آنهـا، نبایـد به دست آوردن نتیجه و چگونگی آن را ملاک عمل بداننـد، بلکه می بایست کلیه فعالیت های خویش را یک تکلیف و وظیفه شـرعی دانسـته و نامزد منتخب را فردی برخوردار از مسئولیت سنگین شرعی و پاسخ گوی همگان در محضر خدای متعال بشمار آورند.

رهبر فرزانه انقلاب در این باره می فرمایند:

برنـده این انتخابـات ملت است و همه کسانی که در انتخاب شـرکت داشـته انـد، اعم از آنها که خود یا نامزد مورد علاقه شان رأی آورده یا نیاورده انـد، همه برنـده انـد، بازنده این انتخابات، امریکا و صـهیونیسم و دشـمنان ملت ایرانند. همه با همدلی به یکدیگر و به دولت خدمتگزار کمک کنید تا گره ها یکی پس از دیگری گشوده شود. (۱)

هنگامی که می خواهند آراء را بنویسند و وقتی می خواهند آن را در صندوق بیندازند، قصد قربت کنند و رضای الهی را حتماً در نظر داشته باشند. (۲)

ص: ۲۲

۱- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، پیام رهبر معظم انقلاب اسلامی به کنگره عظیم حج (۸۳/۱۰/۲۹).

۲- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، از بیانات مقام معظّم رهبری ۷۴/۱۲/۱۸.

امام خمینی(قدسّ سرّه) فرمودند:

فرضا که ما بد باشیم، اما اسلام که خوب است، اسلام را که قبول دارند همه، این یک وظیفه اسلامی است که ما حفظ کنیم جمهوری اسلامی را.

به یقین تمامی دلسوزان دین و فرهنگ اسلامی، مسئولیت حفظ کیان جامعه و نظام اسلامی را داشته و چون سربازی فداکار از مرزهای عقیدتی آن حراست می نمایند.

آیت اللّه صافی گلپایگانی در این باره نوشته اند:

هر مسلمانی باید استقلال جامعه مسلمانان و اعتلاء کلمه اسلام و قوت و قدرت مسلمین را در برابر کفار از اهم مقاصد دانسته و جریان امور را زیر نظر داشته باشد.(۱)

در هر محیط اجتماعی و حکومت بشری، دراثر عوامل متعدد طبیعی یا مدیریتی یا کارشکنی های دشمنانه یا... برخی نارسایی ها، مشکلات کوچک یا بزرگی نمایان شده و آسیب هایی متوجه شهروندان آن جامعه خواهد شد، اما اینگونه مسائل در تصمیم گیری های اساسی و سرنوشت ساز افراد به ویژه پیروان مکتب اهل بیت: تأثیری نخواهد گذاشت.

آیت اللّه مکارم شیرازی فرمودند:

مردم هوشمند و باایمان ایران، باوجود این که از مسایل گوناگون به ویژه وضعیت اقتصادی گله دارند، ولی هنگامی که امر سرنوشت سازی مطرح می شود، انها را فراموش کرده و به میدان می آیند. این نشانه شعور بالای سیاسی مردم است. (۲)

۱- . WWW.SaafiSaafi.Net.

۲- WWW.makaremshirazi.org.

آثار انتخابات

برگزاری هر گونه انتخاباتی در کشور تأثیرات مثبتی در ابعاد سیاسی-اجتماعی و روانی در ملت ایجاد خواهد کرد. رهبر معظم انقلاب می فرمایند:

اولین اثر انتخابات این است که نشان دهنده حیات و خودآگاهیِ یک ملت است؛ این را باید ملت ما با استفاده از فرصت انتخابات های گوناگون و پی درپی، تمرین و اثبات کند. اثر بعدی هم این است که وقتی اراده مردم در یک انتخاباتی وارد میدان می شود، آن چیزی که بر طبق نظر اکثریت مردم و خواست و آرمان آنهاست، آن تحقق پیدا می کند؛ چه در انتخاب رئیس جمهور، چه در انتخاب نمایندگان مجلس و انتخابات مجلس خبرگان و انتخابات شوراها. (۱)

مقام معظم رهبری با اشاره به آزادی موجود در کشور به ویژه آزادی فکر و بیان، وجود انتخابات را نشانه برخورداری ملت ایران از آزادی های سیاسی دانسته و فرمودند:

ملت ایران در چارچوب قانون خود، آزاد است تا مسئولان کشور را براساس رأی و نظر خود انتخاب نماید که اگر از عملکرد مسئولان راضی باشد، انتخاب آنها را ادامه می دهد و چنانچه رضایت نداشته باشد، انتخاب خود را تغییر خواهد داد. (۲)

ص: ۲۴

۱- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی (۸۵/۹/۲۲).

۲- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، دفتر حفظ و نشر آثار آیت اللّه خامنه ای مدظله العالی (۸۶/۵/۲۱).

آفات عدم حضور و انتخاب نادرست

انجام ندادن هر تکلیف شرعی برای مسلمین، علاوه بر آنکه عذاب الهی را درپی دارد، آثار وضعی آن در این دنیا گریبانگیر آنها شده و آفاتی را برای زندگی دنیایی ایجاد خواهد کرد. بدیهی است، چنانچه آن تکلیف شرعیِ تعطیل شده ازسوی مردم، مربوط به سرنوشت عمومی و ارکان اساسی جوامع بشری باشد، دامنه آسیب های مزبور عمومیت بیشتری پیدا کرده و دود آن به چشم همگان خواهد رفت.

نهج البلاغه امام علی(علیه السّلام) مهمترین سند دینی است که بسیاری از اصول و ضوابط و نیز آسیب های اجتماعی و سیاسی جوامع انسانی را گوشزد نموده و رهنمودهای فراوانی در این باب برای جهانیان به ویژه مسلمانان به ارمغان نهاده است.

در دورانی که زمام امور در بخش هایی از سرزمین های اسلامی به دست فرمانروایانی نالایق و دنیاطلب همانند معاویه و... افتاده بود، امام علی(علیه السّلام) بهترین کارگزار سیاسی خویش (مالک اشتر) را به همراه دستورالعملی ارزشمند و جامع به سوی مصر فرستاد و در بخشی از آن منشور حکومتی و سیاسی، به خوبی دغدغه خود را از مفاسد حاکمیت غیرصالحان (معاویه و...) اینگونه ابراز داشته است:

...از آن تأسف می خورم که امور مردم به دست نادانان و گناه کاران بیفتد. (در این صورت) آنان مال خدا را دست به دست بین خود می گردانند،

بندگان خدا را برده خویش می سازند، با نیکان می جنگند و بدکاران را یاور خویش قرار می دهند.(۱)

آری، امام(علیه السّلام) حاکمیت سیاسی را حقی ازسوی خداوند و متعلق به او دانسته است و همواره از سلطه انسان های فاسق و بی دین بر این حق الهی و جامعه اسلامی نگران و اندوهگین بود. تأسف امام علی(علیه السّلام) بر این بود که چگونه نااهلان به جای شایستگان نشستند و انقلاب اسلامی پیامبر(صلّی الله علیه و آله) را به انحراف کشانده و آرمان های مقدس آن فرستاده الهی را نقش برآب کردند.

ازاین رو چنانچه مردم، فاسدان را برگزینند، جامعه اسلامی نیز به سمت حکومت فاسدان حرکت می کند و در نتیجه، خداوند ستمگران را بر مردم آن دیار چیره خواهد کرد. امام جواد(علیه السّلام) می فرماید:

هر امتی که به کتاب آسمانی بی اعتنایی کردند، خداوند دانش کتاب را از آنها بازگرفت و آن گاه که سلطه و ریاست دشمنان را پذیرفتند، خداوند دشمن را بر آنان چیره ساخت.(۲)

بی تفاوتی، گناهی بزرگ

امام علی(علیه السّلام) فرمودند:

در صورت عدم حضور خوبان و اداره امور کشور بدست شایستگان، مسند حکومت و سیاست توسط ظالمان و غارتگران ربوده خواهد شد و سکوت در مقابل ظالمان به مثابه رضایت و همراهی با آنان تلقی می گردد. (۳)

حضرت امام خمینی رحمه الله با استناد به متون خدشه ناپذیر دینی و روح حاکم

۱- نهج البلاغه، نامه۵۳.
۲- فروع کافی، ج۸، ص۵۳.
۳- نهج البلاغه، نامه۵۳.

بر فقه و حقوق اسلامی می فرمایند: عدم دخالت ملت، از مراجع و علما بزرگ تا طبقه بازاری و کشاورز و کارگر و کارمند، همه و همه مسئول سرنوشت کشور و اسلام می باشند، چه در نسل حاضر و چه در نسل های آتیه. و چه بسا که در بعض مقاطع عدم حضور و مسامحه، گناهی باشد که در رأس گناهان کبیره است.

سپس فرمود:

اکنون ما باید از آن توطئه ها و مفاسدی که از انزوای متدینین پیش آمد و سیلی ای که اسلام و مسلمین خوردند، عبرت بگیریم و بدانیم و بفهمیم که نظام اسلام و اجرای احکام آسمانی آن و مصالح ملت و کشور اسلامی و حفظ آن از دستبرد اجانب، بستگی به دخالت اقشار مختلف و به ویژه روحانیون محترم و مراجع معظم دارد و اگر خدای نخواسته بر اسلام یا کشور اسلامی از ناحیه عدم دخالت در سرنوشت جامعه، لطمه و صدمه ای وارد شود، یک یک تمام ملت در پیشگاه خدای قهار توانا مسئول خواهیم بود و نسل های آینده که ممکن است از کناره گیری های کنونی مورد هزارگونه تجاوز واقع شوند، ما را نبخشند.

وی همگان را به این مهم اجتماعی-سیاسی هشدار داده و می فرمایند:

نقش بسیار فعال داشته باشید که خدای نخواسته مجلس یک مجلسی نشود که به واسطه ورود بعض عناصر غیرصالح به تدریج کشانده شود به طرف شرق یا به غرب و همان بشود که در زمان سابق بود و همان بگذرد بر ما و شما که در زمان سابق می گذشت.(۱) اگر مسامحه کنید، مسئول

ص: ۲۷

۱- صحیفه نور، ج۱۸، ص۲۶۳.

هستیـد پیش خدای تبارک و تعالی، اگر نروید و رأی ندهید و آنها که جدیت دارند به این که وارد بشوند در مجلس و به هم بزننـد اوضاع ایران را، آنها خدای نخواسـته بروند، مسـئولیتش به عهده شـماست مسـتقیما، مسـئولیت همه طبقات دارند، مراجع مسـئولند، علما و ائمه جماعت مسـئولند، خطبا مسـئولند، تجار مسـئولند، بازرگانان مسئولند، دانشگاهی ما مسئولند، طلاب علوم دینیه مسئولند، کارگرها مسئولند، همه مسئولند.(۱)

ایشان همچنین فرمودند:

اگر خـدای نخواسـته از عدم مشارکت شـما یک لطمه ای بر جمهوری اسـلامی وارد بشود. بدانید که احاد ما که این خلاف را کرده باشـیم خدای نخواسـته، مسـئول هستیم، مسـئول پیش خدا هستیم، مسئله ریاست جمهور نیست، مسئله، مسئله اسلام است. (۲)

ذلت جامعه اسلامی

تکلیف شـرعی مزبور نه تنها برای انتخاب کننـدگان بلکه برای انتخاب شوندگان و کاندیداها نیز ثابت خواهد بود زیرا چنانچه افراد شایسـته از حضور در صـحنه انتخابـات و کاندیداشـدن امتنـاع ورزنـد، چه بسـا افراد بی لیاقت یا ضـعیف و ناشایست، آن جایگاه سرنوشت ساز را غصب کرده و موجب انحراف در روند جامعه گردند.

بنیانگذار جمهوری اسلامی فرمودند:

اگر مؤمنین کنار بروند، آنهایی که متعهد به اسلام هستند کنار بروند و اینها

۱- همان، ج۱۲، ص۵۸.

۲- همان، ج۱۹، ص۱۹۵.

بیایند و قبضه کنند؛ مثل صدر مشروطه که رفتند کنار، اشخاصی که متحد بودند و قبضه کردند مشروطه را آنهایی که متعهد به اسلام نبودند، اسلام را به آنجا کشاندند که همه دیدند. اگر در صدر مشروطه مؤمنین آمده بودند، روشنفکرهای متعهدآمده بودندومسلمان های متعهدآمده بودندو قبضه کرده بودندمجلس راونگذاشته بودند که دیگران بیایند مجلس را بگیرند، ما به این روزگارنمی رسیدیم،ماممملکت مان خراب نمی شد،ماعزتمان ازبین نمی رفت.(۱)

آیت اللّٰه مکارم شیرازی در این باره می فرمایند:

برای بعضی ها واجب است کاندیدا شوند. کسی که می داند صالح است و اگر به میدان نیاید، جای او را یک فرد ضعیف یا ناصالح می گیرد، او باید به میدان بیاید. برای بعضی ها واجب است به میدان بیایند یا واجب عینی داردیا واجب کفایی دارد....(۲)

گسترش ظلم

امام خمینی نیز افزوده اند:

باید کاری کنیم که ظلم نباشد و ظالم ازبین برود. اگر دیدیم در این دوره خلاف شده و به افرادی ظلم شده باید تلاشمان را بیشتر کنیم تا خلاف و ظلم را ازبین ببریم نه این که برویم از صحنه خارج شویم، زیرا اگر از صحنه خارج شویم ظلم بیشتر می شود پس باید اجتماعمان را بیشتر کنیم و بیشتر در صحنه حاضر باشیم. (۳)

۱- همان، ج۱۲، ص۵۸.

۲- ویژه نامه منشور اخلاقی انتخابات، اسفند ۱۳۸۶، ص۴.

۳- صحیفه نور، ج۱۸، ص ۱۸۰ (۶۲/۹/۲۰).

در اول مشروطه اصناف بازار هم و کلائی داشتند، انتخابات تا اندازه ای دست مردم بود بعد کم کم آنهایی که فاسد بودند کار را طوری کردند تا متدینین را از مجلس کنار گذاردند. آنها هم مقاومت نکردند و کنار رفتند، بعد دیدید که مجلس را چه کردند، هر کاری که خواستند انجام دادند اگر در آینده مجلس یک قدم عقب نشینی کنیم در آینده نزدیک ما را کنار خواهند گذاشت. (۱)

آیت اللّه العظمی صافی گلپایگانی نیز در این باره چنین نگاشته است:

اعانت ظلمه و کسانی که با دین و احکام دین، ضدیت و معاندت دارند و همراهی نمودن با آنها در ظلم و ستم، تجاوز به حریم دین و حرام است. (۲)

ضررهای جبران ناپذیر

با توجه به اینکه هر نوع انتخاب ناصحیح، سرنوشت یک جامعه و کشور را حداقل به مدت چهارسال دستخوش بحران یا شکست و ناکامی های جبران ناپذیر فرهنگی، سیاسی و اقتصادی می کند و حقوق آن ملت را ضایع کرده و ضررهای بیشماری را متوجه آنان می کند، بر همگان لازم است تا با درایت و هوشیاری کامل این قدرت عظیم را به کاندیدای اصلح واگذار نمایند. بنیانگذار جمهوری اسلامی امام خمینی(قدسّ سرّه) در این باره می فرماید:

سرنوشت اسلام و مسلمین را به دست کسی که لایق برای این مقام نباشد ندهید.(۳) انتخاب رئیس جمهور، خواندن نماز و گرفتن روزه نیست که اگر همراه با شرایط نبود تنها باطل باشد و به صورت صحیح اعاده گردد. بلکه

۱- همان، ص۱۹۸.

۲- WWW.SaafiSaafi.Net.

۳- صحیفه نور، ج۱۱، ص۱۵۲.

بی توجهی در انتخاب، سرنوشت سوئی را برای دنیا و آخرت رای دهندگان و شخص رئیس جمهور رقم خواهد زد، ازاین رو باید مواظب باشیم انتخاب رئیس جمهور سیلی به اسلام نباشد، بلکه با انتخاب خود سربازی فداکار را در صحنه دفاع از اسلام و منافع مسلمین وارد کنیم.

ایشان عاقبت چنین فرد منتخبی را گوشزد کرده، می فرماید: اگر ریاست جمهور خوب باشد آن است که خدمت به ملت می کند و اگر بد باشد آن است که راه جهنم را باید بپیماید.(۱)

بنابراین، سپردن زمام امور یک کشور به دست دیگران به طور کورکورانه و بدون تحقیق و بررسی همه جانبه، کاری غیرعاقلانه و معارض با توصیه های دینی و فتاوای فقیهان خواهد بود و همچنین نیز از مصادیق کمک به متجاوز و غاصب خواهد بود و رأی دهنده مسئول عواقب انتخاب خود خواهد بود. حضرت آیت اللّه گلپایگانی فرمود:

کسانی که متدین و ملتزم به احکام اسلام نیستند و اهل نماز و روزه و وظایف شرعیه نمی باشند، لیاقت عهده داری مشاغل اجتماعی اسلامی و مناصب عمومی را ندارند و اگر عهده دار شوند غاصب و متجاوز به حقوق عمومی شناخته می شوند. (۲)

پاسخگویی در محضر الهی

از آن جا که براساس تعالیم دینی، همه انسان ها در مقابل اعمال خویش پاسخ گو هستند و در برابر خدای بزرگ باید پاسخ قانع کننده ای برای

۱- همان، ص۲۴۹.

۲- توضیح المسائل مراجع، ج۲، ص۷۳۷.

رفتارهای متفاوت خویش داشته باشند، لذا شرکت در انتخابات و رأی دادن به کاندیدای موردنظر نیز به عنوان یک وظیفه و تکلیف شرعی قلمداد می شود. ازاین رو، چنانچه گزینش افراد منتخب براساس معیار حق و شرع صورت نپذیرد، مردم باید در قبال انتخاب خویش پاسخ گو باشند.

علّامه سید محمدحسین فضل اللّه (از مراجع ژرف اندیش شیعه در کشور اسلامی لبنان) در این باره چنین نگاشته است:

...رأی دهنده مسئولیت کارها و اقدامات کاری نامزدی را که به او رأی داده -در صورت پیروزی او- برعهده دارد. بنابراین، شرعاً جایز نیست که انسان به کسی رأی دهد که به سلامت خط فکری و سیاسی و اقتصادی و فقهی او اطمینان نیافته است. چنان که جایز نیست انسان، شخص یا شورایی را برگزیند که انتظار می رود حکمی برخلاف احکام اسلامی در سیاست و اقتصاد و مسایل اجتماعی تصویب کند.

بر رأی دهنده لازم است تا همه جوانب مسئله را بررسی کند. اگر نامزدی مؤمن به خدا و دوستدار او بود، باید از او حمایت کند و اگر نامزدی، سر دشمنی با خدا و دین خدا را داشت، انسان باید به یاد داشته باشد در روزی که هرکس با خود مجادله خواهد کرد و خداوند از انسان ها بازخواست خواهد کرد، باید در محضر خداوند پاسخگوی اعمال نیک و بدش باشد. (۱)

۱- نشریه پرتو اندیشه، آیت اللّه سید محمدحسین فضل اللّه، شماره۸، ص۴۵، مکتب الاعلامی - قم المقدسه/ WWW.Bayynat.ir. }

فصل دوم: شرایط، وظایف و اختیارات انتخاب شوندگان

اشاره

همه کسانی که به عنوان نامزد انتخاباتی، در صحنه تصمیم گیری مردم حاضر شده و مورد گزینش و انتخاب یک ملت جهت تصدّی امور کشور در قوه مقننه یا مجریه یا دستگاه های نظارتی واقع می شوند می باید از صفات و توانمندی های ویژه ای برخوردار باشند. این عده از نخبگان که کارگزاران نظام جمهوری اسلامی شمرده می شوند، علاوه بر داشتن رأی قاطع و قانونی مردم، در صورتی دارای مجوز شرعی برای حاکمیت بر مردم هستند، که از شرایط و صلاحیت های قابل قبول شرع مقدس اسلام برخوردار باشند. بدیهی است کاندیدایی که فاقد صلاحیت های شرعی باشد، علیرغم به دست آوردن رأی اکثریت، وجاهت قانونی و شرعی برای وکالت مردم و تسلط بر امورات آنان را نخواهد داشت. زیرا رأی اکثریت الزاماً نشان دهنده حقانیت نیست. بلکه مشروعیت ازنظر اسلام در همه ابعاد برخاسته از وحی خداوند سبحان و سخن پیامبرش است.

در این فصل برخی شرایط کارگزاران ازمنظر دینی بررسی می شود.

ص: ۳۵

الف: شرایط انتخاب شوندگان

۱. شایستگی

مبنای دین اسلام بر این اصل استوار شده که انسان ها در تمام مراحل زندگی در برابر اعمال خود مسئول هستند. آدمی اگر برای انجام امری که توانایی آن را دارد، پیش قدم نشود و خود را به بی تفاوتی زده یا سهل انگاری کند، در پیشگاه خداوند مسئول است، همچنین اگر صلاحیت و توانایی انجام آن را نداشت، ولی هوای نفس او را به این امر واداشت و وارد میدان رقابت گردید و حق خدمت یا مسئولیت را از افراد توانا و شایسته غصب کرد و سرانجام از جایگاه مدیریتی یا مسئولیتی برخوردار شد، نزد خداوند و پیامبرش و همه مسلمانان مسئول خواهد بود. این اصل در تمام مراحل زندگی انسان جاری است و اختصاص به موضوع مشارکت در انتخابات یا دیگر مسئولیت های سیاسی و اجتماعی نخواهد داشت. بدیهی است، کسانی که از طریق تبلیغات و فعالیت های سیاسی برای فرد غیرصلاحیت دار تلاش نمایند و به تصرف غاصبانه مقام سیاسی یا اجتماعی چنین افرادی رضایت داشته باشند، خود نیز مرتکب گناه شده اند. رسول اکرم(صلّی الله علیه و آله) در این باره می فرماید:

«مَن تَقَدّمَ عَلی قُومِ مِن المُسلمین وَ هُوَ یری اَنّ فِیهِم مَن هُوَ اَفضَلٌ مِنهُ، فَقَد خانَ اللّهَ وَ رَسُولَه و المُسلِمینَ.»(۱)

هرکس خود را بر جمعی از مسلمین جلو بیاندازد، در حالی که می داند، فردی شایسته تر از او و در میان آنان است، یقیناً به خدا و پیامبرش و مسلمین خیانت کرده است.

۱- الغدیر، ج۸، ص۲۹۱.

پیشگامی یا مدیریت و به دست گرفتن پست ها و مقامات اجتماعی و سیاسی از ارکان اساسی حاکمیت ها می باشد. براساس این اصل مهم، وظیفه هر فرد مسلمان متعهد است که در صورت داشتن توانایی حضور و نیز برخورداری از شرائط و صلاحیت های لازم در سنگرهای خدمت به مردم، خود را معرفی و نامزد کند. به یقین چنانچه افراد شایسته و دارای صلاحیت در این صحنه حاضر نشوند، میدان برای تصدی اختیارات مردم ازسوی افراد نالایق باز خواهد شد.

امام راحل(قدسّ سرّه) نیز این اصل سیاسی را یادآور شده و می فرماید: کسانی که خود را کاندیدا می کنند یا کاندیدای گروه هایی هستند، اگر خود را صالح برای وکالت در یک چنین مجلسی نمی دانند و وجود آنها در این مکان نفعی برای کشورشان ندارد، خدای متعال را در نظر بگیرند و رضای او را بر رضای خود مقدم دارند و چنین خلاف ناشایسته ای را مرتکب نشوند.(۱)

آیت اللّه مکارم شیرازی درباره حرمت کاندیداشدن برخی افراد فرمودند: برای برخی نیز کاندیداشدن حرام است، زیرا آنها می دانند از عهده این مسئولیت برنخواهند آمد و تنها درپی منافع شخصی و جناحی خود هستند. (۲)

حضرت آیت اللّه خامنه ای با اشاره به لزوم توجه به معیارها در انتخاب نامزدهای شایسته افزودند:

تدین،کارآمدی،دلسوزی وشجاعت، چهار شرط اصلی انتخاب کاندیداهای مناسب و شایسته است که می توان با شناخت فردی و یا مراجعه به افراد

۱- صحیفه نور، ج۱۸، ص۲۳۲ (۶۲/۱۱/۲۲).

۲- ویژه نامه منشور اخلاقی انتخابات، اسفند ۱۳۸۶.

امین، اینگونه کاندیداها را شناخت و به آنها رأی داد تا مجلسی قوی و متکی بر آرای مردم تشکیل شود و وظایف سنگینی را که برعهده دارد انجام دهد.(۱)

۲. سابقه درخشان

انقلاب و حکومتی که به بهای خون هزاران نفر از شریف ترین انسان ها شکل گرفته و نتیجه زحمات گسترده فقها و بزرگان مکتب در طول قرن های متمادی بوده است، نباید به دست ناآگاهان و نااهلانی سپرده شود که توانایی درک اهمیت آن را ندارند زیرا اینان به دلیل اینکه بهایی برای انقلاب نپرداخته اند، برای حفظ و استمرار آن انگیزه ندارند.

برای اداره پست های کلیدی و حساسی چون ریاست جمهوری یا نمایندگی مجلس شورای اسلامی، باید کسانی را برگزید که در کوران حوادث قبل و بعد از انقلاب ثبات رأی و استواری ایمان خویش را به اثبات رسانده اند. امیرمؤمنان علی(علیه السّلام) درباره انتخاب کارگزاران و عوامل اجرایی مؤثر در حکومت، به مالك اشتر می نویسد:

از میان کارگزارانت کسانی را انتخاب کن که دارای اوصاف زیر باشند: ۱.تجربه و توانایی انجام کار داشته باشد،

۲.برخوردار از حیا باشد، ۳.دارای خانواده ای صالح باشد، ۴.پیشینه ایمانی و سابقه مذهبی پیشین داشته باشد. (۲)

بنابراین، آنانی که در عرصه عمل، امتحانی پشت سر ننهاده و در

۱- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت اللّٰه سید علی خامنه ای (مدظله العالی) ۸۶/۵/۲۱.

۲- نهج البلاغه، نامه۵۳.

فعالیت های انقلابی و اجرایی تجربه ای نیندوخته اند و یا در عمل و تجربه از قوت ایمان برخوردار نمی باشند و از خانواده ای نیکوکار نبوده اند، برای تصدی مسئولیت های سیاسی و اجتماعی و به دست گرفتن پست های کلیدی و مناصب حکومتی لیاقت ندارند.

۳. دین داری و وفاداری به اسلام

حضرت امام خمینی(قدسّ سرّه) فرمود:

«کسانی را انتخاب کنید که صددرصد مسلمان و معتقد به احکام اسلام و معتقد به اجرای احکام اسلام و مخالف با مکتب های انحرافی و معتقد به جمهوری اسلامی باشند. باید به اشخاصی که احتمال انحراف در آنان می رود رأی ندهید. چه احتمال انحراف عقیدتی، (موجب) اعمال و یا اخلاقی می شود که به چنین اشخاصی اعتماد نمی شود کرد و رای به آنان موجب مسئولیت خواهد بود.» (۱)

«شخصی که تعهد به اسلام دارد اعتقاد به قوانین اسلام دارد و در مقابل قانون اساسی خاضع است و به اصل صدودهم، که ظاهراً راجع به ولایت فقیه است، معتقد است و وفادار است نسبت به او، یک همچو شخصی را شماها خودتان انتخاب کنید.» (۲)

امام راحل(قدسّ سرّه) فرمود:

مسئله انتخابات، یک امتحان الهی است که گروه گرایان را از ضوابطگرایان ممتاز می کند و مؤمنین و متعهدین را از مدعیان جدا می نماید.

۱- صحیفه نور، ج۱۲، ص۷۵.

۲- همان، ص۱۵۱.

آیت اللّه صافی گلپایگانی در این باره نوشته اند:

«کسانی که متدین و ملتزم به احکام اسلام نیستند و اهل نماز و روزه و وظایف شرعیه نمی باشند لیاقت عهده داری مشاغل اجتماعی اسلامی و مناصب عمومی را ندارند و اگر عهده دار شوند، غاصب و متجاوز به حقوق عمومی شناخته می شوند». (۱)

رهبر معظم انقلاب اسلامی نیز فرمودند:

«اساس در همه مسئولیت ها تدین، امانت و صداقت است. اگر آدم های کارآمد، امانت و صداقت نداشته باشند، کارآمدی آنها به نفع مردم تمام نخواهد شد. علاوه بر کارآمدی، انسان ها باید متدین، امین، صادق، روراست و دل بسته به اهداف و آرمان های دینی مردم باشند. این طور افراد را پیدا کنید و به آنها رأی دهید». (۲)

امام خمینی(قدسّ سرّه) در مورد این شرط از شرایط نمایندگان مجلس شورای اسلامی چنین می فرماید:

خوف آن دارم که تبلیغات برای اشخاصی که به اسلام و جمهوری اسلامی اعتقاد ندارند و اعمال و گفتار آنان در این یک سال شاهد آن است و اکنون برای راه پیداکردن به مجلس و برای کارشکنی و جنجال در محیط مقدس مجلس شورای اسلامی، خود را هوادار اسلام و مسلمانان جامی زنند، در قشری از ملت و جوانان پاکدل تأثیر کند و آرای مقدس خود را به کسانی دهند که به نفع اجانب، با اسلام و جمهوری اسلامی مخالفت اساسی

ص: ۴۰

۱- WWW.SaafiSaafi.Net

۲- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی (۸۵/۹/۲۲).

دارند. امید است ملت مبارز متعهد با »مطالعه دقیق در سوابق اشـخاص و گروه ها« آرای خود را به اشخاصی دهند که به اسلام عزیز و قـانون اساسـی وفـادار باشـند و از تمایلاـت چـپ و راسـت، مـبرا باشـند و بـه حسن سـابقه و تعهـد به قـوانین اسـلامی و خیرخواهی امت، معروف و موصوف باشـند. بایـد ملت شـریف بداننـد که انحراف از این امر مهم اسـلامی، خیانت به اسـلام و کشور است. (۱)

بنیانگذار جمهوری اسلامی شرایط رئیس جمهور و وکلای مجلس را چنین بیان داشته اند:

«رئیس جمهور و وکلای مجلس از طبقه ای باشند که محرومیت و مظلومیت مستضعفان و محرومان جامعه را لمس نموده و در فکر رفاه آنان باشـند، نه از سـرمایه داران و زمین خواران و صدرنشـینان مرفه و غرق در لذات و شهوات که تلخی محرومیت و رنج گرسنگان و پابرهنگان را نمی توانند بفهمند». (۲)

۴. تخصص

اداره امـور کشور نیـاز به قوانینی دارد که از سوی کارشـناسان و متخصـصان فهیم و کارآمـد ملت وضع شـده باشـد. ازاین رو، داشتن تخصص از شرایط کارگزاران محسوب می شود. امام خمینی؛ در این باره فرمودند:

۱- صحیفه نور، ج۱۲، ص۳ (۲۱ اسفند ۵۸).

۲- همان، ج۲۱، ص۱۸۷؛ وصیت نامه سیاسی الهی امام خمینی قدس سره.

مجلس، همان طور که محتاج به علما و روحانیون مطلع از احکام شرعی و سیاسی اسلام است، محتاج به متخصصین رشته های مختلفی است که کشور احتیاج به آنها دارد. مجلس، امروز مواجه است با دنیای پرآشوب صنعتی و سیاسی پیچیده و فرهنگ های غربی و شرقی و صحنه های تنازع بقا بین المللی و چنین مجلسی باید انباشته از مطلعین و دانشمندان و متخصصان در هر رشته باشد. (۱)

کسانی که کاندیداهایی به ملت معرفی می کنند، در نظر داشته باشند که از مطلعین هر رشته تخصصی چندنفری در بین کاندیداهای آنها باشد. رهبر معظم انقلاب فرمودند:

تدین، کارآمدی، دلسوزی و شجاعت، چهار شرط اصلی انتخاب کاندیداهای مناسب و شایسته است که می توان با شناخت فردی و با مراجعه به افراد امین، اینگونه کاندیداها را شناخت و به آنها رأی داد. (۲)

ب: وظایف و اختیارات

۱. وظایف و اختیارات مجلس خبرگان رهبری

اشاره

از آنجا که براساس قضاوت همه عقلای جهان، تشکیل حکومت و تعیین حاکم امری اجتناب ناپذیر است و تردیدی نیست که در عصر غیبت امام معصوم(علیهم السّلام) و در زمان حاضر، تشکیل حکومت اسلامی برعهده مسلمانان بوده و آنان، خود باید بر مبنای کتاب خدا و سیره رسول اکرم، فرمانروای

۱- همان، ص۲۳۲.

۲- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی، ۸۶/۵/۲۱.

جامعه را تعیین کنند.(۱) ازاین رو طراحان قانون اساسی در جهت دست یابی به مصداق کامل فرمانروا و رهبر، به منظور اداره نظام دینی، مجلسی را تحت عنوان مجلس خبرگان رهبری پیش بینی کردند تا مسائل مربوط به دستگاه رهبری را رسیدگی و اجرا نماید. بنابراین، با وجود مجلس خبرگان مسند رهبری هیچگاه خالی نمی ماند. رهبر معظم انقلاب اسلامی ضمن تبیین جایگاه مجلس خبرگان، فرمودند:

انتخابات مجلس خبرگان یکی از مهمترین انتخابات های ماست. مجلس خبرگان باید همیشه آماده باشد؛ بنابراین، سطح مجلس خبرگان، باید بالاترین سطح انتخاب و تشکیل شده باشد از انسان های امین، عاقل، صالح، خیرخواه جامعه، حاضر برای روز مبادا و لحظه موعودی که ممکن است پیش بیاید؛ تا بتوانند در لحظه معین کار بزرگ خود را که عبارت است از انتخاب رهبر انجام بدهند. لذا انتخابات بسیار مهمی است. بایستی این مجلس همیشه آماده به کار بماند؛ حاضر باشد؛ افراد آن منتخبان مردم، منتخبانی باشند که مردم بتوانند به آنها اعتماد کنند و به آنها دل بدهند. گزینشی را که آنها خواهند کرد، آن گزینش را مردم بپذیرند و مورد قبول مردم قرار بگیرد.(۲)

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران سه وظیفه خطیر را برای این مجلس مقرر کرده است.

۱- علامه طباطبایی، تفسیر المیزان، ج۴، ص۱۲۵.

۲- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار اقشار مختلف مردم ۸۵/۹/۲۲.

۱. ۱. تعیین رهبر

اصل یکصدوهفتم قانون اساسی مقرر می دارد:

«...تعیین رهبر به عهـده خبرگـان منتخب مردم است. خبرگـان رهبری درباره همه فقهای واجدشـرایط مـذکور در اصل پنجم و یکصدونهم بررسـی و مشورت می کنند. هرگاه یکی از آنان را اعلم به احکام و موضوعات فقهی یا مسائل سیاسی و اجتماعی یـا دارای مقبولیت عـامه یا واجـد برجسـتگی خاص در یکی از صـفات مـذکور در اصل یکصـدونهم تشـخیص دهنـد، او را به رهبری انتخاب می کنند و در غیر این صورت، یکی از آنان را به عنوان رهبر انتخاب و معرفی می کنند....»

۲. ۱. نظارت بر رهبر

در نظام اسـلامی، برای حفظ سلامت اعتقادی و سیاسی صاحبان قدرت، علاوه بر اهرم های کنترل درونی ازقبیل ایمان، عدالت و تقوا، نوعی، نظـارت قـانونی که توسـط نهـاد خاصّی اعمـال گردد و پشـتوانه حقوقی دارد، در نظر گرفته شـده است. در این نظـارت، تنهـا به ارزیـابی حوادث آشـکار و موضع گیری هـای پیـدا اکتفا نشـده، بلکه حق تحقیق و تفحّص دسـتگاه رهبری و تمامی سازمان ها و مجموعه های وابسـته به آن را داشـته و می توانـد از مقام مسـئول پاسـخ بخواهد.(۱) بر این اسـاس، مجلس خبرگان طبق اصل یکصـدویازدهم موظف است همواره وجود شـرایط در رهبر را احراز کنـد و همواره رهبر و نحوه اداره امور توسط وی را زیرنظر گرفته و نظارت خویش

۱- ر.ك:آشنایی با مجلس خبرگان رهبری، دبیرخانه مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۵، ص۲۹.

را اعمال کند.(۱) بنابراین، یکی از وظایف مهم مجلس خبرگان، »نظارت بر بقای شرایط رهبری« است.

۱.۳. عزل رهبر

براساس اصل یکصدویازدهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران؛ «هرگاه رهبر از انجام وظایف قانونی خود ناتوان شود یا فاقد یکی از شرایط مذکور در اصول پنجم و یکصدونهم گردد یا معلوم شود از آغاز فاقد بعضی از شرایط بوده است از مقام خود برکنار خواهد شد. تشخیص این امر به عهده خبرگان مذکور در اصل یکصدوهشتم می باشد».

۲. وظایف و اختیارات رئیس جمهور

یکی از افرادی که توسط مردم و با برگزاری انتخابات برگزیده می شود و مسئولیت قوه مجریه را برعهده می گیرد رئیس جمهور است.

براساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مقام ریاست جمهوری، عالی ترین منصب اجرایی پس از رهبری است. نظام امور کشور توسط سه قوه مجریه، مقننه و قضائیه سامان می یابد که رئیس جمهور سکان هدایت قوه مجریه را برعهده دارد؛ قوه ای که چه ازنظر دستگاه های زیر مجموعه و چه ازنظر اختیارات و وظایف محوله ازسوی قانون از قوای دیگر گسترده تر می باشد.

۱- نشریه حکومت اسلامی، سال سوم، ش۲، ص۱۹-۱۰؛ مشروح مذاکرات قانون اساسی، ص۱۱۱۲-۱۰۶۲؛ مشروح مذاکرات شورای بازنگری قانون اساسی، ص۱۲۹۵-۱۲۱۳.

ازاین رو برای آشکارشدن بهتر و کامل این مقام سیاسی و اجرایی لازم است وظایف و اختیارات ریاست جمهوری به طور اجمال بیان شود؛ تا از این منظر اهمیت انتخاب رئیس جمهور و نقش اساسی آرای مردم در محول نمودن این مقام به کاندیدای منتخب خویش نمایان گردد:

۱. امضای عهدنامه ها، مقاوله نامه ها، موافقت نامه ها و قراردادهای دولت ایران با سایر دولت ها و همچنین امضای پیمان های مربوط به اتحادیه های بین المللی پس از تصویب مجلس شورای اسلامی با رئیس جمهور یا نماینده قانونی اوست. (۱)

۲. رئیس جمهور مسئولیت امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور را مستقیماً برعهده دارد.(۲)

۳. سفیران، به پیشنهاد وزیر امور خارجه و تصویب رئیس جمهور تعیین می شوند. رئیس جمهور استوارنامه سفیران را امضا می کند و استوارنامه سفیران کشورهای دیگر را می پذیرد.(۳)

۴. اعطای نشان های دولتی با رئیس جمهور است. (۴)

۵. ریاست هیئت وزیران با رئیس جمهور است که بر کار وزیران نظارت می کند.(۵)

۶. شورای عالی امنیت ملی به ریاست رئیس جمهور با وظایفی سه گانه تشکیل می گردد.(۶)

۱- قانون اساسی، اصل یکصد و بیست و پنجم.
۲- همان، اصل یکصد و بیست و ششم.
۳- همان، اصل یکصد و بیست و هشتم.
۴- همان، اصل یکصد و بیست و نهم.
۵- همان، اصل یکصد و سی و چهارم.
۶- همان، اصل یکصد و هفتاد و ششم.

۷. عضویت در شورای بازنگری قانون اساسی یکی دیگر از مسئولیت های رئیس جمهور است.(۱)

۸. عضویت و ریاست در برخی شوراها و مجامع مهم مانند؛ مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای پول و اعتبار ازجمله مسئولیت های رئیس جمهور است.

۹. یکی از وظایف بسیار مهم رئیس جمهور، انتخاب وزیران مناسب و لایق برای تشکیل کابینه است که در این باره گزینش افراد نقش حیاتی و مهمی در اداره امور کشور دارد که انتخاب شایسته این افراد سبب به سامان شدن امور کشور و رشد و تعالی اقتصادی و فرهنگی آن خواهد بود و شاید یکی از راه های ضربه زدن به نظام در گزینش افراد نامناسب برای پست حساس وزارت می باشد.

علاوه بر اینها، ازجمله اختیارات رئیس جمهور این است که می تواند برای خود بنا به ضرورت و نیاز، معاونان و مشاوران مختلفی انتخاب کند.

به طورکلی، در نظام جمهوری اسلامی بیست ویک وزارتخانه و بیش از بیست سازمان بزرگ دولتی زیرنظر رئیس جمهور فعالیت می کنند. با توجه به اختیارات و وظایف مهم ریاست جمهوری در نظام اسلامی، بایسته است این مسئولیت به لایق ترین فرد داده شود.

۱- همان، اصل یکصد و هفتاد و هفتم.

۳. وظایف و نقش نمایندگان مجلس

مجلس شورای اسلامی، که رکن اصلی در تصویب قوانین کشور محسوب شده، اختیارات کاملی در نصب و عزل وزیران دارد و می توانـد بر قوه مجریه و دسـتگاه اجرایی دولت نظـارت داشـته، در سـمت گیری کلی نظـام به سوی صـلاح و فسـاد تـأثیری انکارناپـذیر گـذارد. بنـابراین، سـرنوشت ملت در مجلس شورای اسـلامی رقم می خورد و گـاه تصـمیم گیری های مجلس در مسائل پیچیده جهانی، به ویژه دنیای اسلام، آثاری شگرف و بنیادین برجای می نهد.

اهمیـت قـوه مقننـه از ایـن جهـت دارای حساسـیت بسـیاری اسـت که مردم می تواننـد بـا انتخـاب نماینـدگان مجلس در جهت حاکمیت اسـلام و قوانین الهی یا ترویـج ضدیت با دین گامی اساسـی بردارند و در یک کلمه سـعادت و خوشـبختی یا ذلت و بدبختی جامعه در دست مجلس شورای اسلامی است.

علاوه بر شـرایطی که برای همه منتخبـان در نظـام جمهوری اسـلامی در مطـالب قبلی گفته شـد، برخی از اختیارات و وظایف اختصاصی نمایندگان مجلس شورای اسلامی عبارت است از:

۱. وکالت

۲. نصب و عزل وزیران

۳. نظارت بر قوه مجریه و دستگاه های اجرایی دولت

۴. تأثیر بر خط و مشی کلی نظام

درباره ماهیت »وکالت« نماینـدگان مجلس گفته شده است: انتخاب ازسوی انتخاب کننده به معنی وکالت است و نامزد پیروز، وکیل مردمی است که او را برگزیده اند. بنابراین، انتخابات، دربردارنده مفهوم »وکالت« بوده و در

درون وکالت، مفهوم »بیعت« نیز نهفته است. زیرا کسی که با دیگری به صورت مطلق بیعت می کند، حکومت را به صورت مطلق به او واگذار می کند. مردمی هم که وکالت مطلق به نامزدی می دهند به او این حق را می دهند که در امورشان هرگونه خواست تصمیم گیری کند و معاهدات و پیمان هایی را که مربوط به زندگی عمومی مردم است و او صلاح در امضای آن می بیند، امضاء کند.(۱)

مقام معظم رهبری به مطلب مهمی اشاره کرده اند که اهمیت مجلس و انتخاب درست نمایندگان آن را می رساند:

مجلس با قانونگذاری، راه حرکت عمومی کشور و دستگاه ها را مشخص می سازد و درواقع سرنوشت کشور و ملت را رقم می زند. به همین علت شرکت مردم در انتخابات به معنای دخالت در سرنوشت خودشان و سرنوشت کشور است. (۲)

امام راحل(قدسّ سرّه) می فرمایند:

من متواضعانه از شما می خواهم که حتی الامکان در انتخاب اشخاصی با هم موافقت نمائید و اشخاصی اسلامی، متعهد، غیرمنحرف از صراط الهی را در نظر بگیرید و سرنوشت اسلام و کشور خود را به دست کسانی دهید که به اسلام و جمهوری اسلامی و قانون اساسی معتقد و نسبت به احکام نورانی الهی متعهد باشند و منفعت خود را بر مصلحت کشور مقدم ندارند.(۳)

۱- نشریه پرتو اندیشه، آیت اللّه سید محمدحسین فضل اللّه، شماره۸، ص۳۸.
۲- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب در خطبه های نماز جمعه تهران ۸۲/۱۱/۲۴.
۳- صحیفه نور، ج۱۱، ص۲۶۹. ۲۳/۱۱/۵۸.

امید است ملت مبارز متعهد با مطالعه دقیق در سوابق اشـخاص و گروه ها، آراء خود را به اشخاصـی دهند که به اسـلام عزیز و قانون اساسـی وفادار باشـند و از تمایلات چپ و راست، مبرا باشـند و به حسن سابقه و تعهد به قوانین اسلام و خیرخواهی امت معروف و موصوف باشند. باید ملت شریف بدانند که انحراف از این امر مهم اسلامی، خیانت به اسلام و کشور است و موجب مسئولیت عظیم است...(۱) بایـد دانست مسـلمان بودن تنها، فایـده ای نـدارد، بایـد جمهوری اسـلامی را قبول داشـته باشد و از مسائل روز اطلاع داشته باشـد. سـعی کنیـد مثل مرحوم مـدرس را انتخاب کنید. البته مثل مدرس که به این زودی ها پیدا نمی شود؛ شاید آحادی مثل مدرس باشـند. کسانی را که انتخاب می کنید باید مسائل را تشخیص دهند، نه از افرادی باشند که اگر روس یا آمریکا یا قدرت دیگری تشری زد بترسد، باید بایستند و مقابله کنند.(۲)

حضـرت آیت اللّه خامنه ای در تبیین جایگاه مجلس فرموده اند: سـلامت مجلس، سلامت قوانین و سرمایه های کار را به دنبال دارد. سـلامت نظـام، به سـلامت مجلس وابسـته است، یـک مجلس سالم و قوی و کارآمـد که دارای اعضای مؤمن و منطبق با ضوابط است.

آن نماینـده ای که وارد مجلس می شود، باید یک انسان صالح باشد. اگر کسـی فاسد است، فساد مالی، یا فسادهای گوناگون اخلاقی، یا فساد عقیدتی و سیاسی، اگر کسی فتنه گری می کند، نظام را تضعیف می کند و کارایی

۱- همان، ج۱۲، ص۳و۴.

۲- همان، ج۱۸، ص۱۹۸.

دستگاه ها را از آنها می گیرد به تعبیر رسایی که بین مردم رایج است، چوب لای چرخ دستگاه می گذارد، واقعاً نمی تواند در آن تریبون به آن عظمت حضور پیدا کند.

برای چنین فردی، دروغ گفتن، بلکه مردم را بناحق تهییج کردن، حق را باطل و باطل را حق جلوه دادن، اهمیتی ندارد! باید جلوی چنین افرادی را گرفت و نباید گذاشت به مجلس راه پیدا کنند. (۱)

نمایندگان ملت، ضمن متدین بودن و کارآمدی، باید دلسوز مردم بخصوص طبقات محروم باشند و خود را وامدار پول و قدرت نکنند و با شجاعت و پایداری در برابر دشمنان ملت به وظایف سنگین خود عمل کنند. (۲)

نمایندگانی که با آرای ملت، وظیفه ساماندهی اداره امور کشور را دارند، در مقابل حق واگذار شده به آنان، مسئول هستند. حضرت آیت اللّٰه صافی گلپایگانی در این باره خاطرنشان کرده اند:

کاندیداها باید بدانند اگر انتخاب شدند، برای هر قیام و قعود در مجلس، در برابر خدا و مردم مسئول اند و باید پاسخگو باشند. (۳)

۱- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای هیات نظارت بر انتخابات ۱۳۷۰/۱۲/۴.

۲- همان.

۳- ویژه نامه منشور اخلاقی انتخابات، اسفند ۱۳۸۶.

فصل سوم: اصول تبلیغات انتخاباتی

اشاره

بیدارسازی و هدایت انسان ها برای شناخت حق از باطل و شناساندن بهترین راه و مسیر حرکت های فردی و اجتماعی جهت انتخاب و گزینه اصلح، از مسائلی است که به عنوان امر به معروف و ارشاد جاهل مورد توجه اندیشمندان مسلمان و فقهای شیعه قرار گرفته و می گیرد.

با توجه به اینکه فعالیت های ضابطه مند تبلیغاتی با هدف بهترین تصمیم گیری برای تغییر وضع نامطلوب اجتماعی و تدبیر صحیح امور اجتماعی از مهمترین نیازمندی های جوامع بشری به حساب می آید، بدیهی است گام برداشتن برای چنین هدفی، نه تنها مطلوب و مورد رضایت حق تعالی است بلکه ضرورت عقلی و شرعی آن اجتناب ناپذیر است. ازسوی دیگر بیان نظرات و دیدگاه های مختلف هریک از نامزدها و نیز آگاه سازی دیگران نسبت به استعدادها و صلاحیت ها و لیاقت های وی و سرانجام تبلیغات انتخاباتی از حقوق مسلم تمامی کاندیداها بشمار می آید.

ص: ۵۵

امام(قدسّ سرّه) در این باره فرمود:

...همه حق تبلیغات صحیح برای خود یا کاندیداهای خود یا دیگران را دارند و هیچ کس نمی تواند جلوگیری از این حق نماید. (۱)

بر این اساس، امروزه اهمیت و تأثیر تبلیغات در هدایت و جهت گیری های شهروندان یک جامعه بر کسی پوشیده نیست، تبلیغات و اطلاع رسانی و آگاهی بخشی در امور سیاسی یک جامعه، ازجمله در انتخابات، جزء مطالبات اساسی یک جامعه پویا و ارزنده تلقی گردیده و از عوامل حیات سیاسی انسان ها است.

برای شرکت گسترده مردم در انتخابات، از دو جهت نیاز به تبلیغات است، یکی تبلیغ و تشویق مردم به احساس وظیفه و شرکت در انتخابات، دیگری شناخت صحیح و معرفی افراد انتخاب شونده، تا رأی دهندگان از روی بصیرت وارد عمل بشوند و بتوانند فرد اصلح را انتخاب کنند.

بدیهی است، هرگونه تبلیغ و آگاه سازی مخاطب (چه نسبت به اصل حضور در انتخابات و چه نسبت به توانمندی ها و صلاحیت های کاندیداها می بایست بر محور اصول پذیرفته شده فقه و حقوق اسلامی و مطابق با ارزش های اخلاقی دین باشد. عدم رعایت موازین شرعی در تبلیغات انتخاباتی، موجب ضایع کردن حق الناس و نارضایتی خداوند متعال است.

متأسفانه در برخی مواقع دیده می شود که حتی اخلاق و حقوق شرعی شهروندان و حق الناس در عرصه هایی مثل تبلیغات انتخاباتی رعایت نمی شود و این برخلاف اصول دینی و اسلامی است.

۱- انتخابات و مجلس از نگاه امام خمینی قدس سره، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ص۱۰۵.

در منطق اسـلامی، قدرت و عزت و آبرو و خوشنامی و امکانات، انحصاراً برای خدمت به مردم و حرکت دادن خود و جامعه و کشور در راه نظام مقدس اسلامی و رسیدن به آرمان بلندی است که تمام مردم جهان نیازمند آن هستند.

حضرت امام(قدسّ سرّه) می فرمایند:

«...اگر احتمـال بـدهیم به واسـطه تبلیغـات انتخابـاتی مـا اسـلام و جمهـوری اسـلامی در ضـرر است بایـد آن جور تبلیغـاتی که خطرنـاک است دست از آن برداریم... گـاهی با اسم اسـلام یا با توهم اسـلامی بودن، یک اموری انجام می گیرد که برخلاف اسلام است...».(۱)

با توجه به اینکه تبلیغات در اندیشه اسلامی برای معرفی و بیان خوبی ها

و تشویق و ترغیب افراد به نیکی و انتخاب نیک سـیرتان برای حفظ و تقویت تعالیم اسـلام خواهد بود، پیروی از اصول اخلاقی دین، بر کاندیداها و هواداران آنان ضروری است.

بنیانگذار جمهوری اسلامی در این باره فرموده اند:

«...سـعی کنید تبلیغات انتخاباتی شـما در چهار چوب تعالیم و اخلاق عالیه اسلام انجام شود و از کارهایی که با شؤونات اسلام منافات دارد جلوگیری گردد. باید توجه داشت که هدف از انتخابات در نهایت حفظ اسلام است.» (۲)

بنـابراین، منطق تبلیغات و حتی شـیوه برگزاری انتخابات در کشور ما با کشورهای غربی متفاوت است و بر همین اساس ما باید در عملکرد انتخاباتی خود از اصول اخلاقی خاص پیروی کنیم.

ص: ۵۷

۱- همان، ص۱۰۳.

۲- همان، ص۱۰۶.

انتخابات در کشور ما بایـد مسابقه خـدمت به خلق خدا باشد نه مسابقه برای کسب قدرت و این منطق انتخابات اسـلامی است. همان گونه که شهید مظلوم، متفکر کم نظیر، آیت اللّه بهشتی فرمود: ما شیفتگان خدمتیم نه تشنگان قدرت.

در این مقـال، برخی ضوابـط دینی ویژه فعـالیت هـای تبلیغـاتی و اخلاق صـحیح رقابت های سیاسـی را مرور کرده و سـپس به منکرات تبلیغاتی پرداخته و در نهایت نقش رسانه ها در تبلیغات انتخاباتی مورد توجه قرار گرفته است.

الف) ضوابط اسلامی تبلیغات

۱. اخلاص و اسلام خواهی

بر مبنـای این اصـل قرآنی که انسـان هـا همواره در حـال امتحـان الهی هسـتند، سازوکارهای عملی مربوط به تبلیغات انتخاباتی یکی از میادین آزمون انسان ها و مشـخص شـدن میزان تقوا و خدامـداری یا نفس پرستی کاندیداها و هواداران آنها می باشد. میزان خلوص و پاک سـیرتی افراد و یا آلودگی های قلبی و درونی انسان ها در دوران انتخابات به راحتی نمایان می شود. امام خمینی(قدسّ سرّه) این حقیقت اجتناب ناپذیر را چنین گوشزد کرده است.

«...آن کسـی که تبلیغ می کنـد برای خودش یـا برای غیر، این آزمایش اش همانجاست... تویی که فعالیت می کنی و تبلیغ می کنی برای انتخابات، تبلیغ خودت را می کنی یا تبلیغ برای اسـلام می کنی؟ اگر برای رسـیدن به مجلس است، دلت می خواهد مجلس بروی... شما تبلیغ برای

خودت می کنی که همان تبلیغ برای شیطان است چون حب نفس دارد».(۱)

۲. قانون مداری

رعایت قوانین مختلف در جوامع که بر مبنای مصلحت عمومی افراد وضع شده است، همواره ضامن کنترل و تنظیم رفتارهای فردی، اجتماعی و سیاسی یک جامعه است و تخلف از آن موجب ایجاد اختلال و برهم زدن نظم عمومی جامعه خواهد شد. از آنجا که توجه به اصل رعایت نظم و مقررات از تعالیم اخلاقی و حقوقی اسلام است، مورد توصیه و تاکید فقهای شیعه قرار گرفته است.

انحرافات همیشه به تدریج در یک رژیم وارد می شود و در آخر، رژیمی را ساقط می کند. لازم است همه به طور اکید به مصالح اسلام و مسلمین توجه کنیم و به قوانین، هرچند مخالف نظر و سلیقه شخص مان باشد، احترام بگذاریم. (۲)

بنیانگذار جمهوری اسلامی با ارج نهادن به حقوق سیاسی نامزدهای انتخاباتی، به منظور تبلیغ و معرفی خویش به مردم، فرموده اند:... لازم است تبلیغات موافق مقررات دولت باشد.(۳)

حضرت آیت اللّه خامنه ای در لزوم تبعیت از قانون در همه امور فرموده اند:

«...بنده به خیلی از این قوانینی که در مجلس تنظیم می شود، اعتقادی ندارم و آنها را قبول ندارم، ولی وقتی قانون شد، بنده هم به صورت یک قانون عمل می کنم و مخالفت نمی کنم».(۴)

ص: ۵۹

۱- همان، ص۱۰۳.

۲- صحیفه نور، ج۱۷، ص۲۶۹.

۳- انتخابات و مجلس از نگاه امام خمینی قدس سره، ص۱۰۵.

۴- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی/ قزوین، ۱۳۸۲/۹/۲۶.

مسئله مراعات مقررات و عدم تخلف از قانون در فتوای فقهای بزرگوار نیز به صراحت آمده است:

سؤال: تخلف از قوانین و مقررات جمهوری اسلامی در مسائل مربوط به انتخابات چه حکمی دارد؟

جواب: جایز نیست. (۱)

سؤال: چیزی که در جامعه مفسده به بار می آورد و یا باعث اختلال نظام اجتماعی می شود، حکمش چیست؟

جواب: حرام است، و حرمتش قطع نظر از عظم و کبرش جزء بدیهیات و ضروریات اسلام است، و عقل و نقل بر لزوم ترکش متفق اند و هر امری که احتمال انجرار به اختلال نظام را بیاورد، حرام و باید از آن جلوگیری شود. (۲)

۳. رعایت حرمت شخصیت ها

از آنجا که حرمت شخصیت های اجتماعی همه مؤمنان، به ویژه افراد ممتاز، بر همه لازم است و چنین شخصیت هایی اعم از حوزوی و دانشگاهی، بخشی از سرمایه های ملت محسوب می شوند و هزینه های هنگفتی از بیت المال صرف شده تا این سرمایه ها آماده فعالیت های سازنده برای کشور شده اند، حفظ حرمت و جایگاه اجتماعی آنها از وظایف همه هموطنان است.

متأسفانه در برخی موارد در تبلیغات انتخاباتی، با تأثیرپذیری از ادبیات رفتاری و رسوم ناپسند متداول در غرب، حرمت شخصیت ها از طرف برخی

۱- جواب استفتاء مورخ۱۳۸۶/۹/۱۳ به شماره۲۰۹۸۲ از دفتر. حضرت آیت اللّٰه مکارم شیرازی.

۲- WWW.saanei.org

افراد مورد هتاکی و تخریب واقع شده است؛ در حالی که گناه شکستن حرمت آنها از گناه شکستن حرمت کعبه زیادتر است. امام صادق(علیه السّلام) فرموده است:

«المؤمن اعظم حرمه من الکعبه»؛ (۱)

احترام مؤمن از احترام کعبه زیادتر است.

در تبلیغات انتخاباتی، اگرچه نقادی اندیشه ها با هدف آشکارشدن نقاط قوت و ضعف و مشخص شدن گفتار حق از باطل امری ضروری است و موجب افزایش شناخت و آگاهی مردم برای انتخاب واقعی و شایسته می شود، اما نقد صاحبان اندیشه و ذکر نامشان موجب برخی تخلفات شرعی شده و چه بسا این کار موجب موضعگیری های شخصی گردیده و هتاکی هایی را ازسوی موافقان و مخالفان کاندیدای نقدشده به دنبال داشته باشد. بنابراین، اینگونه رفتارهای افشاگرانه برخلاف اصول شرعی و مصالح عمومی کشور است.

حضرت امام خمینی(قدسّ سرّه) در این باره فرموده اند: هیچ گروهی و شخصی حق ندارد به دیگران که مخالف نظرشان هستند توهین کنند یا خدای نخواسته افشاگری نمایند.(۲)

البته چنانچه برخی از کاندیداها با توسل به حیله های عوامفریبانه، سوابق بسیار منفی و اندیشه ها و اهداف پلید خود را تا قبل انتخابات پنهان کرده باشند و بخواهند از حسن ظن مردم پاک سیرت سوءاستفاده کنند و با کسب آرای غیرواقعی قصد شکستن آرای شایستگان و یا رسوخ در بدنه

۱- بحارالانوار، ج۶۷، ص۷۱، ح۳۵.

۲- انتخابات و مجلس از نگاه امام خمینی قدس سره، ۱۳۶۲/۱۱/۲۳، ص۱۰۵.

نظام اسلامی را داشته باشند، لازم است با حفظ همه موازین شرعی و براساس نهی از منکر، فرد مزبور را از اعمال شیطانی اش بازداشت و مردم را به پرهیز از چنین افرادی واداشت، اما چنانچه او همچنان به فریب کاری و ظاهرسازی خویش ادامه داد، در این صورت به منظور نجات مردم از دام های شیطانی چنین دغلبازانی، لازم است توطه آنها را نقش برآب کرد.(۱)

سؤال: بیان انحرافات اجتماعی یا سیاسی یا اخلاقی و مذهبی برخی افراد به منظور جلوگیری از اغفال مردم و ارشاد جاهل و نهی از منکر جایز است یا خیر؟

جواب: در صورتی که این کار، تنها راه نهی از منکر باشد اشکالی ندارد.(۲)

۴. قضاوت های عادلانه

اشاره

قرآن مجید فرموده است: (وَ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَى أَلَّا تَعْدِلُوا إِعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى) (۳)

دشمنی با گروهی، شما را به بی عدالتی نکشاند، عدالت را پیشه کنید که آن به تقوی و پرهیزکاری نزدیک تر است.

انسان ها در رفتار و عملکردهای سیاسی-اجتماعی خویش دارای ظرفیت ها و توانمندی های مختلف هستند. همچنین میزان تقوای افراد در ایفای مسئولیت های واگذارشده به آنان نیز سهم به سزایی خواهد داشت.

۱- جوابیه استفتاء مورخ۱۳۸۶/۹/۱۳ به شماره۲۰۹۸۲ از دفتر حضرت آیت اللّه مکارم شیرازی.

۲- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی ۱۳۸۶/۵/۲۱.

۳- سوره مائده، آیه۸

ازاین رو لازم است هنگام قضاوت در کارها و عملکردهای آنان، از دایره انصاف و عدالت بیرون نرفته و از قضاوت های ظالمانه و گناه آلود پرهیز کرد. براساس اوامر قرآن، نه تنها در قضاوت نسبت به دوستان و نیروهای خودی، بلکه در قضاوت نسبت به دشمنان نیز می بایست عدالت را پیشه ساخت زیرا این عمل نشان از تقوای درون دارد.

بنابراین، نادیده گرفتن زحمات و فعالیت های شایسته نمایندگان و مسئولان در دوره های پیشین و زیرسؤال بردن کارهای خوب و مثبت افراد و به اصطلاح سیاه نمایی دیگران، عملی برخلاف تقوا و از آداب منفی سیاست بازان دنیاطلب است. تشکر از زحمات مسئولین و خدمتگزاران گذشته، وظیفه ای منطقی و مورد رضایت پروردگار بوده و نشان از روحیه شکرگزاری از خداوند متعال است.

امام رضا(علیه السّلام) فرمودند:

«من لم یشکر المنعم من المخلوقین لم یشکراللّٰه عزوجل»؛ (۱)

کسی که از افراد نیکوکار تشکر نکند شکرگزاری خداوند را نکرده است.

اصول اخلاقی اسلام و عقل سلیم بشری رفتارهای خارج از عدل و انصاف را مغایر با روح تقوا و خدامحوری دانسته است. چه بسا زیرسؤال بردن دست اندرکاران قبلی نظام، به انکار و زیرسؤال بردن طرح ها و مصوبات و قوانین قبلی آن سیستم حکومتی و نظام اسلامی منجر شود.

ص: ۶۳

۱- بحارالانوار، ج۶۸، ص۴۴، ح۴۷.

عبرت از مشروطه

تاریخ همواره معلم انسان هاست و خردمندان در پیمودن مسیر صحیح زندگی از آن غافل نمی باشند. به یقین بهره گیری از این راهنمای هدایت، در مسایل سیاسی و اجتماعی اهمیت فوق العاده ای دارد.

حوادث انقلاب مشروطه، از بهترین تجربه های سیاسی اجتماعی کشور ایران است و ازهمین رو حضرت امام خمینی(قدسّ سرّه)، در مباحث اخلاق انتخاباتی همه اقشار ملت را به عبرت آموزی از آن دوران توصیه کرده و فرموده اند:

ممکن است که اگر اشخاص هوشمند تنبه ندهند و بیدار نشوند، این انتخابات موجب این بشود که دودستگی های زیادی ایجاد شود و این همان مسأله مشروطه است باید مردم توجه کنند خصوصاً روحانیون... همه جا توجه کنند که مسأله، مسأله مشروطه نشود که یک دسته برای خاطر این که یک کاندیدایی دارند، دیگران را بکوبند، آن دسته هم برای همین کاندیدای خودشان، این را بکوبند. اگر همه برای خدا هست، باهم تفاهم کنید. البته تبلیغ مانعی ندارد لکن مثل مشروطه نشود.... (۱)

ایشان همه علماء و روحانیون، روشنفکران، نویسندگان و گویندگان را به این تکلیف الهی توصیه کرده و فرموده اند:

به همه تکلیف شرعی است که نگذارید مساله مثل مساله مشروطه بشود عبرت بگیرید از آنجا، اگر مثل آن بشود، آنهایی که مخالف با اسلام و جمهوری اسلامی هستند و بازیگر هستند، آنها می آیند قبضه می کنند.

ص: ۶۴

۱- صحیفه امام، ج۱۸، ص۱۷۳.

یکی از اموری که خیلی لازم است، همین مساله است که باید تذکر بدهند آقایان....

بنیانگذار کبیر انقلاب اسلامی، همگان را از رفتارهایی همانند دوران مشروطه پرهیز داده و فرمودند:

...این توطئه را که می خواهند با اسم خطوط مختلفه، یک دسته را طرفدار یک دسته بکنند و یک دسته را طرفدار یک جبهه (دیگر) بکنند و در صورتی که خود آنها باهم اختلاف ندارند، مریدها به اختلاف بیفتند و کم کم در همه جا همان حرف هایی که در مشروطه بود، که در یک

شهر یک دسته اهل منبر مشروطه بودند، یک دسته اهل منبر مستبد بودند، و در خانه ها همین مسائل بود و در بازار همین مسائل بود، یک وقت اینطور نشود که مردم را به جان هم بیندازند، این برای طرفداری از فلان شخصیت و آن برای طرفداری از فلان شخصیت....

ب) منکرات تبلیغاتی

اشاره

در دوران تبلیغات انتخاباتی، به دلیل وجود رقابت های شدید بین کاندیداها و هوادارن آنها و جناح های مختلف سیاسی و تلاش برای کسب آرای بیشتر، رفتارهایی ازسوی برخی مردم رخ می دهد که به دلیل ضعف های فرهنگی یا اعتقادی عده ای از آنان، اوضاع اجتماعی مردم دچار نابسامانی هایی شده و تعدادی از فعالان سیاسی، مرتکب تخلفات و گناهانی می گردند.

برخی از این گناهان و جرائم انتخاباتی عبارتند از: عوام فریبی، دادن وعده های دروغین و غیرقابل عمل، تعریف ها و تمجیدهای بی جا و ناروا،

ص: ۶۵

تبلیغات پرزرق وبرق غیرضرور با اسراف و تبذیر و شعارهای انتخاباتی توخالی، ایجاد خسارت های مالی به اموال خصوصی افراد، اسراف و افراط در هزینه های انتخاباتی، استفاده از اموال عمومی و امکانات بیت المال، اعمال نفوذ برخی صاحب منصبان، افزایش تهمت و شایعه پراکنی، تسویه حساب های شخصی و گروهی، درگیری های قومی و نژادی، آزارها و مزاحمت های صوتی، استفاده ابزاری از مقدسات و آموزه های دینی، دست یازیدن به شیوه های تبلیغاتی غیراسلامی و غربی و خرید و فروش آراء و....

حضرت آیت اللّه مکارم شیرازی درباره پرهیز از روش های غربی در انتخابات فرمودند: مشکل تبلیغات در انتخابات، الگوگیری از غربی هاست. نباید در این زمینه از غرب الگو بگیریم. انتخابات باید به گونه ای باشد که در شأن جمهوری اسلامی باشد.(۱)

هریک از رفتارها و عناوین فوق به دلیل تعارض با اصول اخلاقی و نظرات فقهی مراجع تقلید، می تواند مورد خطاب و نهی فقها واقع گردد. به علاوه اینکه، انجام این کارها عواقب ناگواری برای شهروندان داشته و موجب غیراخلاقی شدن فضای انتخابات و نگرانی های مختلف افکار عمومی، پرهیز افراد شایسته و متخلف و دارای شرایط از ورود در صحنه های انتخاباتی و ایجاد روحیه بی تفاوتی و رویگردانی از انتخابات در مردم، گزینش غیرصحیح و نامعقول و عدم انتخاب کاندیدای شایسته و

۱- ویژه نامه منشور اخلاقی انتخابات، اسفند ۱۳۸۶.

اصلح و... می شود. در چنین موقعیتی نقش تبلیغی و رسالت نخبگان و مراجع سلامت بخشی به فضای اخلاقی و اعتقادی جامعه، بسیار آشکار خواهد شد در این مختصر، برخی از اینگونه مطالب بررسی خواهد شد.

۱. تخریب شخصیت

حضرت امام خمینی(قدسّ سرّه)فرمودند:

...سعی کنید تبلیغات انتخاباتی شما در چهارچوب تعالیم و اخلاق عالیه اسلام انجام شود و از کارهایی که با شؤونات اسلام منافات دارد جلوگیری گردد....

در جریان تبلیغات انتخاباتی، گروهی از افراد بی اطلاع یا بی اعتنا به ارزش های اخلاقی اسلام، دست به ترور شخصیت و انتشار تهمت و شایعه پراکنی زده و به جای نقد و ارزیابی دیدگاه ها و طرح و برنامه نامزدها، به نقد و نفی شخصیت آنها پرداخته و مرتکب گناهان بزرگ می شوند که در شأن انسان مسلمان و زیبنده جامعه اسلامی نیست. برخی از این گنهکاران برای معقول دانستن کارهای خود، به توجیهاتی متوسل می شوند، در حالی که براساس موازین فقهی شرع مقدس، برای جلوگیری از تخلفات و گناهان دیگران اجازه ارتکاب گناه نخواهیم داشت.

حضرت امام خمینی(قدسّ سرّه) در رساله توضیح المسائل خویش فرموده اند: جایز نیست برای جلوگیری از معصیت، ارتکاب معصیت مثل فحش، دروغ و اهانت.... (۱)

۱- ص۶۲۳، مسئله۲۸۱۶.

مرحوم آیت اللّٰه گلپایگانی، سیاه نمایی و هتک حرمت و آبروریزی دیگران را مخالف فقه و حقوق اسلامی دانسته و فرموده اند: از چیزهایی که احترام بسیار دارد جان و مال و آبروی مسلمان است که هیچ کس بدون حکم شرع حق تجاوز به حقوق آنها را ندارند.(۱)

تمسخر و تحقیر انسان های مؤمن با هر ابزار و عناصر گفتاری و نوشتاری و امثال آن ازقبیل فیلم، عکس، نقاشی، و اشاره و کنایه و نمایش از مصادیق هتاکی مؤمن بشمار می آید و خلاف شرع مقدس می باشد.

در این باره از مراجع تقلید چنین استفتاء شده است:

سؤال: کشیدن کاریکاتور اشخاص، در صورتی که موجب استهزاء و هتک آنان شود، چه حکمی دارد؟

جواب: استهزاء و هتک حرمت مؤمن حرام است. (۲)

رهبر معظم انقلاب فرمودند:

...کسانی که یک منبری برای سخن گفتن دارند؛ مثل خطبای جمعه و نمایندگان مجلس شورای اسلامی؛ همه توجه داشته باشند که تخریب، فضای انتخابات را خراب می کند. شما از آن کسی که به او علاقه مندید، دفاع کنید؛ هیچ مانعی ندارد؛ اما به آن کسی که رقیب اوست، مطلقا حمله نکنید؛ تخریب نکنید. این تخریب و این حرف زدن ها و اهانت کردن ها، نه حجیت

۱- توضیح المسائل مراجع، ج۲، ص۷۳۷.

۲- رساله دانشجویی، ص۳۲۸، پرسش ۵۳۱.

دارد برای مستمعان، و نه جایز است؛ به خاطر اینکه فضا را خراب می کند. (۱)

...کاندیداها در تبلیغاتشان، حرف های واقعی بزنند و عقاید واقعی خود را بیان کنند تا مردم نیز با شناخت صحیح و در کمال آزادی، نامزدهای موردنظر خود را انتخاب کنند و مجلسی در شأن ملت ممتاز ایران تشکیل شود. (۲) آیت اللّه ابراهیم امینی در این باره فرموده اند:

افراد انتخاب شونده نیز می توانند با سخنرانی، تبلیغ در روزنامه ها، اطلاعیه ها و پوسترها امتیازات و نکات مثبت خودشان را بیان کنند، اما شرعاً و اخلاقاً حق ندارند از رقیب خود عیبجویی و آبروریزی و تخریب کنند و شخصیت او را بشکنند. چون توهین به مؤمن حرام است و زیبنده مسئولین نظام نیست. در تبلیغات از اسراف و تبذیر و پخش پوسترهای رنگی آن هم در حد زیاد نیز باید اجتناب کرد. (۳)

مقام معظم رهبری نیز در این رابطه می فرماید:

کسانی که می خواهند در این صحنه مطرح شوند یا کسانی را مطرح کنند مواظب باشند، مواظب موازین شرعی باشند. اگر شما خواستید کسی را معرفی کنید او را معرفی کنید ولی دیگری را نفی نکنید، هیچ کس، هیچ دسته، هیچ جمعی نباید به خودشان اجازه دهند که به کسانی که قبولشان ندارند اهانت کنند.

۱- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی (۸۶/۵/۲۱) دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت اللّه العظمی سید علی خامنه ای (مدظله العالی).

۲- همان.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی ۱۳۸۵/۶/۲ (همایش استانی مجلس خبرگان رهبری - مرداد ۱۳۸۵).

حضرت امام خمینی(قدسّ سرّه) می فرمایند:

باید توجه داشت که هدف از انتخابات در نهایت حفظ اسلام است. اگر در تبلیغات حریم مسائل اسلامی رعایت نشود چگونه منتخب حافظ اسلام می شود. (۱)

به راستی کاندیدایی که برای به دست آوردن رأی لازم، به خود اجازه می دهد همه ضوابط و اصول و معیارهای شرعی و اخلاقی را زیر پا نهاده و تنها حافظ منافع و مقام خود باشد، بازهم می توان او را واجد ابتدایی ترین صلاحیت های لازم برای وکالت جامعه اسلامی دانست واو را جزئی از عصاره فضائل ملت نامید.

تخریب، ناجوانمردانه ترین شیوه رقابت است، می توان گفت: افرادی که به این گونه اقدامات متوسل می شوند از ضعیفان هستند.

افرادی که ضعیف هستند و نمی توانند با راه های منطقی، کار خود را پیش ببرند، دست به تخریب رقبا و توهین به دیگران می زنند. مردم باید آگاه باشند و تخریب گران را از صحنه گزینش خود دور کنند و در ارزیابی نهایی خود از کاندیداها به این امور توجه نمایند.

آیت اللّه صافی گلپایگانی فرمودند:

همه باید در همه جا و همه مراحل، اخلاق را رعایت کنیم، حیثیت دیگران را حفظ کنیم، آبروی جامعه را نگاه داریم.(۲)

تخریب سیاسی امری غیرقانونی و دور از اخلاق انسانی و مرام

ص: ۷۰

۱- انتخابات و مجلس از نگاه امام خمینی قدس سره، ص۱۰۵.

۲- ویژه نامه منشور اخلاقی انتخابات، اسفند ۱۳۸۶.

جوانمردی است و تخریب گران سیاسی مخالفان حقیقی نظام اسلامی و مردم سالاری هستند.

این اقـدام، حکـایت از ضـعف گروهی دارد که به واسـطه آن اهـداف خود را پیگیری می کننـد. تخریب خلاـف دسـتور رهبر انقلاب است و با دفاع از تخریب هم نمی توان از آرای مردم صیانت کرد.

کار تخریبی آنان که می کنند درواقع ضعف خود را به نمایش می گذارند و برخلاف نظر نظام عمل می کنند.

۲. دروغ

در اسـلام دروغگویی، به عنوان یکی از گناهان کبیره، به شدت مورد نکوهش قرار گرفته تا جایی که پیامبربزرگ خدا(صـلّی الله علیه و آله) فرمودند:

«هرگاه مؤمن بدون عذر شـرعی دروغ بگوید، هفتادهزار فرشـته او را لعنت می کنند و بوی آزاردهنده ای از قلب او خارج می شود تا به عرش می رسد». (۱)

همچنین دروغ گویی کلید و ابزار ارتکاب همه گناهان دیگر محسوب شده است.

بیان مطالب خلاف واقع در ابعاد مختلف زنـدگی به ویژه در امور سیاسـی و اجتماعی که با سـرنوشت دیگران ارتباط پیـدا می کنـد، آثـار منفی بی شـماری درپی خواهـد داشت. سـلب اعتمـاد عمومی، فریب افکار عمومی، ایجاد جو بـدبینی و خردشـدن شخصیت گوینده دروغ، از نتایج منفی آن بوده که خود

۱- سفینهالبحار، شیخ عباس قمی، ج۲، ص۴۷۴.

هرکـدام گناهی دیگر می باشـد. بنابراین، راست گویی و صـداقت در گفتار از آداب ضـروری در تبلیغات انتخاباتی به حساب می آید. اگرچه بیان کردن هر سخن راستی واجب نیست، اما گفتن هر دروغی حرام است.

ارتکاب گناه دروغ در تبلیغات منحصـر به گفتن مطالب کذب نمی باشد، بلکه نوشـتن مسائل غیرواقعی ازقبیل القاب و عناوین و مراتب علمی، سیاسـی و اجتماعی خلاف واقع و همچنین نوشـتن مسئولیت ها یا پست ها یا سوابق و تخصص های غیرواقعی، برخلاـف قـوانین کشور کـذب محسوب شـده و مورد نهی الهی و حرمت شـرعی فقهـا واقع می گردد. نـامزد دروغگو به دلیل ارتکـاب گنـاه کبیره صـلاحیت اخلاـقی لاـزم را برای دفـاع از حقوق مردم را نـدارد زیرا فردی که از خشم الهی ترس نداشـته باشـد، خشم و غضب موکلینش برای او اهمیـتی نخواهـد داشت. ازاین رو مقـام معظم رهـبری کاندیـدای دروغگو را عنصـری خطرناک دانسته و فرموده اند:

[افرادی که] بر ایشـان خلاـف واقع گفتن و دروغ گفتن، بلکه مردم را بنـاحق تهییـج کردن، حق را باطـل و باطـل را حق جلوه دادن، اهمیتی ندارد! واقعا اگر چنین کسانی باشند، باید جلوی آنها را گرفت و نباید گذاشت به مجلس راه پیدا کنند. (۱)

همچنین نقـل اکـاذیب و حوادث خلاـف واقع مربوط به کاندیـدها ازسوی طرفـداران یا مخالفان آنها در نشـریات، روزنامه ها، رسانه های جمعی و رسانه ملی از مصادیق نشر اکاذیب بوده و ممنوعیت شرعی خواهد داشت.

۱- پایگـاه اطلاـع رسـانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب اسـلامی در دیـدار با اعضای هیات نظارت بر انتخابات ۱۳۷۰/۱۲/۴.

بـا تأسف، برخی افراد با توسل به برخی از توجیهات به ظاهر شـرعی، درصـدد ذکر مطالب دروغ برآمـده و سـپس برای رهایی خود از عذاب وجدان یا پاسـخگویی به دیگران، ادعای مصلحتی بودن دروغ های خویش را دارند. در حالی که فقهای شیعه و مراجع تقلید اجازه چنین تخلفات شرعی را نداده اند.

سؤال: دروغ مصلحتی چه حکمی دارد؟

جـواب: دروغ مصـلحتی بـه معنـای رایـج نزد مردم؛ که درواقـع دروغ منفعـتی است، حرام است. مـوارد جـواز دروغ در اسـلام مشخص است؛ ازجمله آنها وجود مصلحت اهم (مثل حفظ جان مؤمن و یا رفع نزاع بین دو مسلمان) است. (۱)

همچنین تعریف و تمجیدهای بی جا و غیرواقعی و مدح و ستایش بی اندازه و اغراق آمیز نوعی دروغ و مخالف اصول اخلاقی اسلام و نظرات فقها می باشد.

امام عسکری(علیه السّلام) درباره ستایش های بیهوده از افراد فرمود:

«من مدح غیر مستحق فقد قام مقام المتهم...». (۲)

هر کسی که انسان غیرقابل تعریفی را مدح و تعریف نماید، خود را در جایگاه اتهام قرار داده است.

در کتاب واجبات و محرمات آمده است: حرام است مدح و تعریف باطل از شـخص غیرمسـتحق، و نیز تعریف شـخص مستحق به بیش از استحقاق. (۳)

۱- رساله دانشجویی، سید مجتبی حسینی، ص۳۱۵، پرسش۵۰۳، نشر معارف/۸۶.

۲- بحار، ج۷۵، ث۳۷۸.

۳- واجبات و محرمات، آیت اللّه علی مشکینی، مسئله۳۴۷.

۳. تهمت

با تأسف، یکی از آسیب های شایع در عرصه انتخابات، ارتکاب گناه تهمت ازسوی کاندیـداها یا طرفداران آنها است. تهمت به معنای نسبت دادن کاری به شخصـی است، در حالی که آن شـخص هرگز آن را انجام نـداده است. خداوند در قرآن مجید این افراد را آزاردهنده هایی گنهکار معرفی کرده و می فرماید:

(وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلوا بُهْتَاناً وَ إِثْماً مُّبِيناً). (۱)

و آنـان که مردان و زنـان مؤمن را به خـاطر کاری که انجام نـداده انـد آزار می دهنـد، تهمت و گناه آشکاری را بر دوش می کشند.

امام رضا(علیه السّلام) به نقل از رسول خدا(صلّی الله علیه و آله) می فرماید:

«من بهت مؤمنا او مؤمنه، او قال فیه ما لیس فیه اقامه اللّه یوم القیمه علی تلّ من نار حتی یخرج مما قال فیه.» (۲)

کسـی که به مرد یا زن باایمانی بهتان بزنـد، یا درباره او چیزی بگوید که در او نیست، خداوند در روز قیامت او را روی تلی از آتش جهنم نگه می دارد تا از عهده آنچه درباره آن مؤمن گفته، بیرون آید.

و معلوم است چون قادر به اثبات گفته خویش نیست، همیشه در عذاب است.

در دوران تبلیغات انتخاباتی، یکی از ابزارهای بیرون راندن رقیبان و

۱- سوره احزاب، آیه۵۸.

۲- بحارالانوار، ج۷۲، ص۱۹۴ (چاپ اسلامیه).

نـابودی شخصـیتی آنـان، تهمت هـای مختلف خـانوادگی، اخلاقی، مالی، سیاسـی و... به دیگران است. پخش و گسترش انواع تهمت ها ازقبیل فساد مالی و سیاسـی یا فساد اخلاقی و خانوادگی موجب آزرده شـدن روح نیکان و نیز مسـموم ساختن فضای انتخابات بوده و برخی نیز تنها به خاطر حفظ آبروی خود، با کنارگذاشـتن میـدان رقابت، بحران ایجادشده را فیصـله می دهند. ترک سـریع و بی قید و شـرط صـحنه انتخابات و تجاوز به حقوق سیاسـی و شخصیتی نامزدهای شایسته، نه تنها گناهی در حق متهمان است بلکه موجب دلسردی مردم از رأی دادن گشته و در نتیجه حقوق جمعی مردم مورد تجاوز دغلبازان حیله گر واقع می شود.

رهبر معظم انقلاب اسـلامی در سـفارش های خود نسـبت به همگان، ازجمله مسئولین، به یکی از اینگونه اتهامات اشاره کرده، می فرماید:

بعضی ها را به اندک چیزی »ضد ولایت فقیه« می گویند! معلوم نیست اگر کسی یک وقت در جایی یک کلمه حرفی زد، این ضدیت با ولایت فقیه باشد.

رمی(۱) به »ضدیت با ولایت فقیه« چیز آسانی نیست که تا اندک چیزی از کسی دیدیم، فورا این مهر را به پیشانی او بزنیم؛

ضـدیت با ولایت فقیه، شواهـد و ضوابطی دارد. البته ضدیت با ولایت فقیه، یعنی ضدیت با اصـیل ترین و رکین ترین اصول و ارکان نظام جمهوری اسلامی. (۲)

۱- رمی: متهم کردن.

۲- پایگـاه اطلاـع رسـانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب اسـلامی در دیـدار با اعضای هیات نظارت بر انتخابات ۱۳۷۰/۱۲/۴.

براساس نظر ایشان هرگاه فردی غالباً و صریحاً با مواضع و تصمیمات دستگاه رهبری که طبق قانون اساسی، سیاست های اصلی نظام را تشکیل می دهد مخالفت ورزیده و دشمنی می کند، ضدیت با رهبری شمرده می شود. اما بیان یک نظریه یا مخالفت با یک قضیه به طور موردی ضدیت با ولایت فقیه نمی باشد. بنابراین انسان مسلمان و پایبند به اصول شرعی و اخلاقی نباید بدون تحقیق افراد را متهم کند. حتی براساس ظن و گمان یا پندارها و تحلیل های شخصی خود اجازه سوءظن و سپس اتهام به دیگران را نخواهد داشت. چه اینکه برخی اوقات متهم کردن افراد به برخی مسائل غیرواقعی موجب خروج او از صحنه های سیاسی-اجتماعی شده و چه بسا به خاطر عدم حمایت و پشتیبانی ازسوی نیروهای خودی و دوستداران انقلاب، در صف مخالفان و دشمنان واقع شود. که آن نیز گناهی بزرگتر و نابخشودنی است. بدیهی است چنانچه فردی را با استناد به شواهد و اسناد معتبر، دارای اشکالات یا معایب اساسی یافتیم، برای جلوگیری از هرگونه اختلال در امر انتخابات، به عنوان امر به معروف و نهی از منکر، به همان فرد مورد نظر و یا مراجع قانونی مراجعه خواهیم کرد.

۴. هدایای فریبنده

ازجمله آسیب هایی که ممکن است در ایام تبلیغات انتخاباتی مشاهده شود، هدایای مالی یا خدمات رایگانی است که از طرف نامزدها و طرفداران آنها ارائه می شود. این رفتار اجتماعی چنانچه در اوقات عادی غیرانتخابات انجام شود و هدیه دهنده با نیت مقدس و مشروع کمک یا مساعدت و یا جلب

ص: ۷۶

قلوب و رفع کدورت های قلبی بین افراد و یا... اقدام به پرداخت هدایا و یا ارائه خدمات رایگان نمایند، امری بسیار مقبول و قابل ستایش خواهد بود.

در دوران تبلیغات انتخابات، انجام چنین کارهایی ممکن است گیرنده یا دهنده آن را متهم به عمل خلاف شرع رشوه نمایند و یا اینکه با علم و یقین به هدف نامشروع رشوه و باهدف کسب رأی ازسوی رأی دهندگان اتفاق بیافتد. بدیهی است چنانچه رشوه دهنده متقاضی رفتار سیاسی غیرمشروع می باشد، رأی دهنده رشوه گیر نیز به طور متقابل توقعات و خواسته های ویژه ای از فرد منتخب خود خواهد داشت. بنابراین، هردو مرتکب تخلفات شرعی و قانونی می گردند.

امام علی(علیه السّلام) در نهج البلاغه فرموده اند:

«به خدا سوگند اگر اقلیم های هفتگانه را با آنچه در زیر آسمان ها است به من دهند، تا اینکه با گرفتن پوست چوبی از دهان مورچه ای، خداوند را نافرمانی کنم، هرگز این کار را نخواهم کرد...». (۱)

این موضع گیری سخت امیرمؤمنان علی(علیه السّلام)، در برابر فرد منافقی بود که رشوه آورده بود و قصد داشت آن را با توجیه هدیه به آن حضرت بدهد.

سؤال: آیا نامزد انتخاباتی می تواند با حیله و فریب و به کارگیری روش های مادی و خدماتی، رأی دهندگان را به برگزیدن خود ترغیب کند؟ حکم رأی دادن به چنین افرادی چیست؟

جواب: مردمی که چنین رفتار فریبنده ای را مشاهده می کنند، اگر اعتقادی به شایستگی چنین فردی ندارند، حق ندارند تسلیم تبلیغات او

ص: ۷۷

۱- نهج البلاغه، سید رضی، ص۳۴۶.

شونـد. زیرا صـرف باور و اطمینان نامزد به خودش، ایجاب نمی کنـد که دیگران هم به او اعتقاد پیدا کنند. رأی دهنده باید به دور از تأثیر ابزارهای فریبنده ای که نفع مادی یا معنوی به او عرضه می کند به مسـئولیت شـرعی خویش فکر کند. او باید فکر کند که آیا این نامزد شایستگی به دست گرفتن این منصب را دارد یا خیر؟ اگر او را شایسته یافت، مشکلی در پذیرش هدایا و خـدمات او نیست. هرچنـد مـا این کـار را نمی پسـندیم و حتی در برخی شـرایط بنا به برخی ملاحظات پـذیرش چنین هـدایا و خدمات را جایز نمی دانیم.

رأی دهنـده نبایـد تحـت تـأثیر تبلیغـات فریبنـده قرار گیرد. و اگر دانست که آن شـخص برای تصـاحب رأی او، به وی بـذل و بخشـش می کند ولی خود او می داند که چنین نامزدی را برنخواهد گزید، قبول بذل و بخشـش بر وی جایز نیست، زیرا چنین کاری حرام خوری (اکل مال به باطل) است.

سؤال: دادن رشوه برای مشکل اداری و تسریع در کار چه حکمی دارد؟

جواب: پرداخت پول یـا اموالی ازسوی مراجعه کننـده به کارمنـدان اداره هـا که وظیفه ارائه خـدمات به مردم را دارنـد منجر به فساد در اداره ها خواهـد شـد که ازنظر شـرعی حرام است؛ گرفتن آن بر دریافت کننده نیز حرام است و حق تصـرف در آن را ندارند.(۱)

برخی افراد ضـعیف الایمـان یـا کسـانی که همواره برای رسـیدن به امیال خویش به دنبال راه های به ظاهر شـرعی و حیله های عوام فریبانه هستند، دانسته یا ندانسته متوسل به قاعده ضددینی «هدف، وسیله را توجیه می کند»

ص: ۷۸

۱- رساله دانشجویی، ص ۳۷۰، پرسش ۶۱۱.

شـده و مرتکـب خلاـف شـرع می گردنـد. حضـرت آیـت اللَّه خـامنه ای بر مبنـای قرآن و سـنت ایـن گـونه رفتارهـای غربی و ضدشرعی را رد کرده و در جواب یکی از استفتائات فرموده اند:

هدیه در محیط کار و از جانب ارباب رجوع یکی از خطرناکترین چیزها است و هرچه بیشتر از آن اجتناب کنید به صرفه دنیا و آخرت شما خواهد بود. (۱)

سؤال: گرفتن یا دادن هدایا در ایام انتخابات ازسوی کاندیداها چه حکمی دارد؟

جواب: هدایا اشکال دارد. (۲)

سؤال: آیا استفاده از اموال و هدایا و کمک های نقدی افراد غیرمتشرع برای تبلیغات کاندیداهای انتخاباتی جایز است؟

جواب: در صورتی که هدف آنها رسیدن به منافع نامشروعی باشد جایز نیست.(۳)

آیت اللَّه مکارم شیرازی در پرهیز از دنیاگرایی فرمودند:

نباید کارهایی که در انتخابات غربی ها با هدف کسب منافع شخصی و جناحی انجام می گیرد، در کشور ما رخ دهد، زیرا این گونه کارها خلاف شرع است و با اخلاص منافات دارد.(۴)

۱- اجوبهالاستفتائات، حضرت آیت اللَّه خامنه ای.
۲- دفتر حضرت آیت اللَّه العظمی مکارم شیرازی/بخش استفتاءات - پست الکترونیکی به شماره۶۵۶۷۳ - مورخ۸۶/۵/۲۱.
۳- جواب استفتاء از آیت اللَّه مکارم شیرازی شماره۲۰۹۸۲، مورخ۸۶/۹/۱۳.
۴- .

وی خرید آرا، اطعام، خرید لباس و هرآنچه که منافات با اخلاص دارد را مناسب تبلیغات کاندیداها ندانست و افزود:

مردم باید بدانند افرادی که هزینه های هنگفتی برای انتخابات صرف می کنند و تنها منافع شخصی را در نظر دارند، اخلاصی در کارشان نیست و به آنها باید سوءظن داشته باشند.(۱)

۵. غیبت

تخریب چهره مؤمنین به وسیله غیبت و بدگویی از دیگران در شمار گناهان بزرگ است که قرآن مجید آن را به شدت نهی کرده و به »خوردن گوشت مرده برادر« تشبیه کرده است: (وَ لَا یَغْتَب بَعْضُکُم بَعْضاً أَیُحِبُ أَحَدُکُمْ أَن یَأْکُلَ لَحْمَ أَخِیهِ مَیْتاً). (۲)

و از یکدیگر غیبت مکنید آیا هیچ یک از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده خود را بخورد؟

همچنین ائمه معصومین: شدیداً از آن نهی کرده اند.

پیامبر گرامی اسلام(صلّی الله علیه و آله) فرمود:

ای کسانی که با زبان مدعی ایمان هستید، ولی ایمان در قلبتان نفوذ نکرده است، از مردم غیبت نکنید، درصدد عیوب آنها برنیایید، زیرا هرکس که از برادر مؤمنش عیبجویی کند خدای متعال نیز عیوب او را کشف و رسوایش می سازد، گرچه در داخل خانه اش باشد.(۳)

ص: ۸۰

۱- ویژه نامه منشور اخلاقی انتخابات، اسفند ۱۳۸۶.

۲- سوره حجرات، آیه۱۲.

۳- جامع السعادات، ج۲، ص ۲۷۰.

سؤال: لطفا حکم غیبت را با توجه به مسائل دینی بیان کنید؟

جواب: به طورکلی اگر پشت سر مؤمن، مطلبی گفته شود که حقیقت دارد، لکن اگر او مطلع شود ناراحت می شود و این مطالب به قصد عیب جویی گفته شود یا نزد عرف عیب جویی به حساب می آید، غیبت است و جایز نیست. و صرف معلوم بودن [آن مطلب] برای هر دو طرف... مجوز غیبت نیست. ولی گفتگو درباره خوبی های یک فرد حکم غیبت رإندارد. همچنین در مورد مشاوره نیز، اطلاع دادن مانعی ندارد. (۱)

امام صادق(علیه السّلام) درباره غیبت کردن، فرموده است:

«غیبت، نیکی ها را می بلعد چنانکه آتش هیزم را.» (۲)

در کتاب واجبات و محرمات آمده است: حرام است غیبت کردن از مؤمن غیرمتظاهر به فسق، یعنی عیوب او را آشکارکردن در صورت عدم رضایت او، چه با گفتار باشد، یا نوشتار، یا کردار، یا طریق دیگر. (۳)

این نوع از تخریب ها که با مبانی دینی نیز به هیچ وجه سازگاری ندارد، اثر معکوسی داشته و فرد یا گروه موردهجمه در سالیان اخیر کمتر در انتخابات شکست خورده اند؛ چراکه ازسویی مردم تخریب کنندگان را جریانی ناسالم ارزیابی کرده و حاضر به اعتمادکردن به این طیف نمی شوند و ازسوی دیگر تخریب باعث »مظلوم نمایی« فرد یا جریان تخریب شده می شود که همین امر موجب افزایش آرا آنها خواهد شد. امام خمینی(قدسّ سرّه)

ص: ۸۱

۱- پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری/ استفتائات جدید - احکام برخی گناهان.
۲- مصباح الشریعه، ص۲۷۶.
۳- واجبات و محرمات، آیت اللّه علی مشکینی.

فرموده اند: مردم در انتخابات موظفند، موظف شرعی هستند که اختلافات کوبنده را از آن دست بردارند.(۱)

حتی اگر افرادی برای جلوگیری از برخی تخلفات انتخاباتی خود مرتکب گناه شوند، این شیوه نادرست و غیرمشروع است.

امام خمینی(قدسّ سرّه) فرموده اند: جایز نیست برای جلوگیری از معصیت، ارتکاب معصیت مثل فحش، دروغ و اهانت(۲)....

آیت اللّه مکارم شیرازی اظهار داشتند: در صورتی که انتخابات، اسلامی برگزار شود، دیگر دروغ، تخریب و وعده های کاذب وجود نخواهد داشت. (۳)

۶. افشاگری

افشاگری، به معنای پخش و گسترش بدی ها یا ضعف ها و نقائص شخصی یا شخصیتی افراد با هدف مطلع کردن افراد جامعه از بدی های یک فرد و دستکاری در افکار و اذهان عمومی می باشد.

داشتن چنین نیتی ازسوی افشاگران (با چشم پوشی از انجام یا عدم آن) نشان از خباثت درونی و پستی اخلاقی طراح یا طراحان آن دارد. اقدام برای رسیدن به این هدف شیطانی از هر راهی که باشد، گناهی بزرگ است زیرا حفظ آبرو و حرمت مسلمان وظیفه ای همگانی و به مراتب از حفظ حرمت کعبه بالاتر است. برای انجام این عمل غیرانسانی، هیچ توجیه معقول و

۱- صحیفه نور، ج۱۸، ص۱۳۷ (۶۲/۷/۱۳).
۲- توضیح المسائل مراجع، ج۲، ص ۶۲۳۰، مسئله۲۸۱۶.
۳- WWW.makaremshirazi.org / بخش استفتائات

منطقی و هیچ نیت خیرخواهانه ای قابل تصور نیست. زیرا بهترین شیوه جلوگیری از مفاسد و انحرافات اشخاص، اجرای امر به معروف و نهی از منکر خواهد بود.

حضرت امام خمینی(قدسّ سرّه) فرمودند: هیچ گروه و شخصی حق ندارد به دیگران که مخالف نظرشان هستند توهین کنند یا خدای نخواسته افشاگری نمایند. (۱)

افشاگری در ایام انتخابات عملی مجرمانه و موجب ازبین بردن حق الناس و آلوده ساختن فضای انتخابات می شود ازهمین رو در توصیه های حضرت امام خمینی و رهبر عزیز انقلاب، هشدارهایی برای فعالان سیاسی و کاندیداها و طرفداران آنها بیان نموده اند و مردم را از انجام چنین کارهایی نهی کرده اند. البته این واژه در فتاوا و رساله های عملیه کمتر به چشم می خورد اما کارها و رفتارهایی که منجر به این عمل خلاف شرع می گردد، در نظریات همه مراجع تقلید وجود داشته و به شدت مورد نهی فقهای بزرگ اسلام و اساتید اخلاق واقع شده است.

براساس فتوای فقیهان، هرگونه تجسس و تحقیق برای اطلاع یافتن از وضعیت خصوصی افراد و معایب و نقائص افراد، عملی خلاف شرع خواهد بود.

در کتاب واجبات و محرمات آمده است: حرام است تجسس از عقاید قلبی و اسرار داخلی مؤمن به منظور اِیذا و رسواکردن او. (۲)

۱- انتخابات و مجلس از نگاه امام خمینی قدس سره، ص۱۰۵ (۶۲/۱۱/۲۳).

۲- واجبات و محرمات، آیت اللّه علی مشکینی، مسئله۳۳۹.

حرمت تجسس از زندگی شخصی افراد به حدی است که حتی کوچکترین رفتارهایی که منجر به آن شود، برخلاف شرع مقدس می باشد. حضرت آیت اللّه صافی در رساله خویش آورده است: خانه افراد مسلمین محترم است و بدون اذن صاحبش ورود در آن، جایز نیست بلکه سرکشیدن به خانه غیر، از بالای بام، یا شکاف دیوار یا روزنه در جایز نیست.(۱)

البته از این سخنان نباید سوءاستفاده شود؛ چراکه افشاگری در جای خود کاری لازم و واجب است، زیرا کسانی که در جامعه دارای موقعیتی هستند و انحراف و گمراهی شان در جامعه اثر می گذارد، باید افشا کرد و به مبارزه فرهنگی با آنها پرداخت. به عنوان مثال کسی که شراب می خورد و پشت فرمان اتوبوس می نشیند، باید او را افشا کرد زیرا جان مسافران در خطر است ولی اگر کسی مخفیانه در خانه خود شراب خورد، جایز نیست به نام افشاگری آبروی او را بریزیم. (۲)

سؤال: بیان انحرافات اجتماعی یا سیاسی یا اخلاقی و مذهبی برخی افراد به منظور جلوگیری از اغفال مردم و ارشاد جاهل و نهی از منکر جایز است یا خیر؟

جواب: در صورتی که این کار، تنها راه نهی از منکر باشد اشکالی ندارد.

همچنین معظم له در جواب از سؤال زیر فرمودند: با توجه به این که برخی افراد با پنهان کردن زوایای بسیار انحرافی خود قصد تصرف غاصبانه پست های کلیدی نظام را داشته و در صورت پیروزی در انتخابات، ضررهای

۱- WWW.SaafiSaafi.Net .

۲- گناه شناسی، استاد محسن قرائتی، ص۲۲۳.

جبران ناپـذیری به مردم و منتخبین خود خواهنـد زد، و حتی با نهی از منکر این ضـرر منتفی نخواهـد شد، در این صورت برای نجات جامعه باید چاره ای دیگر اندیشید.

سؤال: افشای افکار انحرافی و سوابق منفی کاندیداها چه حکمی دارد؟

جواب: آنچه برای حفظ کشور لازم است افشای آن لازم است. (۱)

۷. عکس و اطلاعیه غیرمجاز

کاندیداها و طرفداران آنها به منظور شـناساندن خود یا نامزد موردنظر خویش اجازه دارند در چارچوب زمان مشخص شده، از وسایـل و ابزارهای متفاوت و قابل قبول، ازقبیل چاپ عکس، پوستر، پارچه نوشـته، جزوه های مختلف زنـدگینامه، لوح فشـرده (CD) و... استفاده تبلیغاتی کرده و به روشنگری بپردازند. ولی دراین خصوص دو نکته اساسی را باید مدنظر داشته باشند. اول اینکه حدود شرعی را مراعات کنند. دوم اینکه از قوانین و مقررات مصوب تخلف نکنند.

براسـاس فتـاوای فقهـای شـیعه، تکثیر و انتشار هر نوع تصویر که توجه نامحرم را به خود جلب کنـد و تحریک آمیز باشـد جایز نیست. به یقین استفاده از عکس های آرایش شده از مجوز شرعی برخوردار نمی باشند.

سؤال: آیـا اسـتفاده ابزاری از عکس هـای آرایش کرده و چهره هـای جـذاب زنان یا مردان در پوسترها و بروشورهای تبلیغات انتخاباتی جایز است؟

ص: ۸۵

۱- جواب استفتاء آیت اللّه مکارم شیرازی، به شماره۶۵۶۷۳ مورخ ۸۶/۵/۲۱.

جواب: جایز نیست. (۱)

همچنین بهتر است کاندیداهای محترم، به ویژه زنان و بانوان متدین از تکثیر عکس هایی که می تواند مورد سوءاستفاده برخی افراد واقع گردند و به طور غیرمستقیم اسباب تمسخر یا هتک حرمت صاحبان عکس ها شوند، به شدت پرهیز نمایند.

در اغلب جزوه ها و بروشورهای نوشتاری، از کلمات و اسماء مقدس و آیات قرآن استفاده می شود. با توجه به اینکه این گونه نوشته ها اغلب پس از مطالعه و استفاده، در معرض نابودی و پاره شدن واقع می شود، لازم است تدابیری برای جلوگیری از بی احترامی به اسماء مقدس آن جزوات اندیشیده شود.

۸. تصرف در اموال عمومی و خصوصی

چسباندن عکس ها و اطلاعیه ها و پلاکاردهای تبلیغاتی و نیز شعارنویسی بر روی اماکن عمومی و ساختمان های دولتی و تابلوهای عمومی به دلیل اینکه تصرف در بیت المال مسلمین و برخلاف قوانین مصوب کشور و نیز ایجاد نوعی بی نظمی اجتماعی به حساب می آید، کاری برخلاف شرع مقدس بوده و حرام می باشد. همچنین انجام اینگونه کارها روی دیوارها و اموال شخصی افراد، چنانچه بدون رضایت مالکین محترم آنها صورت گیرد، تصرّف در اموال دیگران و ضایع کردن حق الناس بشمار می آید و ازنظر شرعی ضامن بوده و می بایست رضایت آنان را به دست آورند. بدیهی است

۱- جواب استفتاء آیت اللّه مکارم شیرازی مورخ۱۳۸۶/۹/۱۳ به شماره۲۰۹۸۲.

ارتکاب چنین تخلفاتی، مخالف شرع مقدس بوده و گناه به حساب می آید.

استفاده از امکانات و لوازم دولتی برای تبلیغ به نفع کاندیداها، براساس نظرات فقهای محترم شیعه، افرادی که به هر نوح از اموال بیت المال، استفاده شخصی می نمایند، شرعاً ضامن بوده و هزینه های مصرف شده می بایست به بیت المال برگردانده شود.

بدیهی است مدیران ادارات و مراکز دولتی نیز اجازه واگذاری امکانات و لوازم به نامزدهای انتخاباتی نخواهند داشت.

۹. تعصبات غیردینی

اشاره

حمایت های بدون دلیل و رفتارهای غیرمنطقی و متعصبانه از افراد و کاندیداها و دفاع جاهلانه از نقاط منفی و نظرات یا عملکردهای نادرست کسانی که مورد علاقه هستند، عملی ضداخلاقی و برخلاف شرع می باشد.

قرآن مجید چنین کارهایی را نکوهش کرده، فرموده است:

(إِذْ جَعَلَ الَّذِینَ کَفَرُوا فِی قُلوبِهِمُ الْحَمِیَّهَ حَمِیَّهَ الْجاهِلِیَّهِ...).(۱)

[به یاد آرید] هنگامی را که کافران در دل های خود، خشم و تعصب جاهلیت داشتند.

اعمال تعصب ناروا درباره خویشاوندان و منسوبان و دوستان، مانند: معرفی باطل آنها، دادن حق دیگران به آنان، سکوت در مقابل تعدی و ظلم آنان، و کمک به ستم و زورگویی آنان حرام است.(۲)

ص: ۸۷

۱- سوره فتح، آیه۲۶.

۲- واجبات و محرمات، آیت اللّه علی مشکینی.

در حدیثی از پیامبرخدا(صلّی الله علیه و آله) آمده است: کسی که تعصب بورزد یا به نفع او تعصب ورزیده شود، حلقه ایمان را از گردن خویش، باز کرده است.(۱) همچنین فرمود: هر کسی در دلش به اندازه دانه خردلی، تعصب باشد، خداوند در قیامت، او را

با اَعراب جاهلیت برانگیزاند. (۲)

یکی از آسیب های دوران انتخابات، توجهات بیش از حد برخی کاندیداها یا طرفداران آنها به گرایشات قومی، قبیله ای، صنفی و عشیره ای برای به دست آوردن آرای بیشتر به منظور رسیدن به اهداف خود می باشد. بدیهی است چنانچه رأی دادن به اینگونه افراد تنها بر مبنای تعصبات فامیلی یا قومی و قبیله ای باشد، رأی ازروی تعصبات جاهلی به حساب آمده و مورد نهی خداوند خواهد بود. امام علی(علیه السّلام) فرموده است:

اگر ناگزیر از داشتن تعصب هستید، پس در راه یاری رساندن به حق و کمک به ستمدیده، تعصب نشان دهید. (۳)

توصیه پدرانه و دلسوزانه امام خمینی؛ به همه نامزدهای انتخاباتی و طرفداران آنها چنین است:

همه این امور اعتباری و زودگذر است و همه در محضر حق هستیم و آنچه در صحیفه کردار ما ماندنی است اعمال و رفتار ما و آنچه موجب سعادت و جاودانگی ما می شود، صفای معنویت و ثمرات خلوص بندگی است، و ما نباید خلوص عمل و جامعه اسلامی خودمان را به زنگار

۱- اصول کافی، ج۲، ص ۳۶۰.

۲- همان.

۳- غررالحکم، حدیث شماره۳۷۳۸.

کدورت ها و اختلافات آلوده کنیم و رقابت های انتخاباتی هم هرگز نباید موجبات تفرقه و جدایی را فراهم نماید. (۱)

آیت اللّه نوری همدانی، درباره رفتارهای انتخاباتی فرمودند: فضای انتخابات باید فضای وحدت و صمیمیت باشد.... اگر کسی بخواهد در انتخابات هنجارشکنی کند، به میلیون ها انسان خیانت کرده است. (۲)

براساس منشور اخلاقی انتخابات، برخی دیگر از منکراتی که کاندیداها و هواداران آنان می بایست در تبلیغات انتخاباتی از آنها پرهیز کنند، عبارتند از:

۱. پرهیز از سیاه نمایی، بزرگ نمایی مشکلات و تخریب دستاوردهای انقلاب اسلامی و موفقیت های دولت ها.

۲. پرهیز از تبعیضات قومی و فامیلی.

۳. پرهیز از ادبیات بردوباخت و جنگ قدرت که موجب بدبینی و یأس مردم خواهد شد.

۴. پرهیز از تعریف و تمجیدهای اغراق آمیز.

۵. اجتناب از تخریب، تهمت، تحقیر، افشاء اسرار مخفی نامزدهای انتخاباتی در رسانه های گروهی، سایت های اینترنتی و مجالس.

۶. پرهیز از تبلیغات رنگین و پرهزینه، انتشار تصاویر فریبنده، برگزاری مراسم و میهمانی های پرخرج، توزیع هدایا، خرید و فروش آرا و....

۱- صحیفه نور، ج ۲۰، ص۲۱۵.

۲- ویژه نامه منشور اخلاقی انتخابات، اسفند ۱۳۸۶، ص۵.

۷. پرهیز نامزدها از مدیون شدن به صاحبان قدرت و ثروت.

۸. پرهیز از وعده های غیرمنطبق با وظایف و اختیارات قانونی نمایندگان ازجمله طرح های عمرانی.

۹. خودداری از مصرف بیت المال و امکانات و فرصت های اداری برای تبلیغات انتخاباتی نامزدها.

۱۰. پرهیز از شایعه پراکنی و مسموم کردن فضای انتخابات و تشویش اذهان عمومی و تقویت سلامت روانی و سیاسی جامعه.

۱۱. کنترل احساسات و رفتار هواداران و اعضای ستاد و دفاتر انتخاباتی نامزدها در چارچوب ضوابط اخلاقی.

۱۲. حفظ بی طرفی کامل تمام نیروهای اجرایی و نظارتی انتخابات و دستگاه های تبلیغاتی منتسب به حکومت.

۱۳. پرهیز نظامیان و مسئولان دولتی از ورود به احزاب و جناح بندی های حزبی و تبلیغات له یا علیه نامزدهای انتخاباتی.

۱۴. پرهیز از تحریک افکار عمومی نسبت به نتایج انتخابات با هدف احترام به رای ملت.

۱۵. پرهیز از تضعیف نظام و ترجیح منافع شخصی و گروهی بر مصالح و منافع ملی.

۱۶. پرهیز از نقض اسلامیت و جمهوریت و هویت مردم سالاری دینی نظام جمهوری اسلامی.

ص: ۹۰

خرید و فروش رای

برخی از کاندیداهای مجلس شورای اسلامی یا اطرافیان آنها جهت پیروزی در میدان رقابت به طرق مختلفی ازقبیل پرداخت وجه نقد، توزیع گوشی تلفن همراه و سیم کارت، توزیع غذای گرم و لباس های ویژه، وعده امتیازات دولتی و غیر آن، اقدام به خرید آراء می نمایند.

این دسته از متخلفان با سوءاستفاده از نارسایی مذهبی یا وضعیت مالی و ضعف فرهنگی برخی از واجدین شرایط رأی، مرتکب رفتارهای ضداخلاقی و ضددینی می شوند.

به یقین تصاحب کرسی مجلس شورای اسلامی با توسل به این گونه روش ها به منظور تضییع حقوق سیاسی دیگران و خیانت به مسلمین و سرنوشت آنان تلقی می شود. ازهمین رو در شریعت اسلامی این رفتار ناپسند به عنوان یکی از منکرات موردنکوهش قرار گرفته است. رئیس ستاد انتخابات کشور درباره نظرات مراجع تقلید در این موضوع گفته است: برابر استفتائات از مقام معظم رهبری و برخی از مراجع تقلید، خریدوفروش رأی حرام است و کسی که از این طریق نماینده شود، نمایندگی او باطل است. (۱)

همچنین براساس قانون انتخابات مصوب مجلس شورای اسلامی در فصل سوم ماده۱۹ (بند۱۳) آرائی که از طریق خرید و فروش به دست آمده باشد جزء آراء باطل محسوب می شود. همچنین بر مبنای فصل هفتم ماده۶۶ (بنداول)، خرید و فروش رأی از جرائم انتخاباتی محسوب شده و در فصل

ص: ۹۱

۱- WWW.alborznews.net اردیبهشت ۱۳۸۷.

نهم قانون مذبور برای مرتکبین این جرم مجازات های نقدی و حبس و محرومیت های ویژه ای در نظر گرفته شده است.

ج) نقش رسانه های جمعی

رسانه جمعی، به تمام ابزارهای غیرشخصی گفته می شود که به وسیله آن می توان پیام های نوشتاری، دیداری یا شنیداری را به طور مستقیم به اقشار مختلف جامعه انتقال داد. رادیو و تلویزیون، مجلات و نشریات، کتاب ها، اینترنت و سینما در زمره رسانه های جمعی شمرده می شوند. رسانه ها می توانند کارکردهای مثبت و بسیار تأثیرگذاری بر مجموعه مخاطبان خود داشته باشند. اطلاع رسانی جامع و عادلانه به رأی دهندگان درباره اهداف، برنامه ها و سیاست های احزاب و نامزدهای انتخابات، خواسته ها و معیارهای انتخاب کنندگان، شناساندن افراد و چهره ها به رأی دهندگان، حقوق و وظایف رأی دهندگان و انتخاب شوندگان، قوانین و ضوابط رأی گیری و... ازجمله کارکردهای رسانه های جمعی است. رهبر معظم انقلاب فرمودند:

...هم مطبوعات، هم رادیو و تلویزیون، هم کسانی که به ابزارهای گوناگون ارتباطجمعی دیگری مجهز هستند -رایانه ها و شیوه های رایانه ای- هم کسانی که یک منبری برای سخن گفتن دارند؛ مثل خطبای جمعه و نمایندگان مجلس شورای اسلامی؛ همه توجه داشته باشند که تَخریب، فضای انتخابات را خراب می کند. شما از آن کسی که به او علاقه مندید دفاع کنید؛ هیچ مانعی ندارد؛ اما به آن کسی که رقیب اوست، مطلقا حمله نکنید؛ تخریب نکنید. این تخریب و این حرف زدن ها و اهانت کردن ها، نه

ص: ۹۲

حجیت دارد برای مستمعان، و نه جایز است؛ به خاطر اینکه فضا را خراب می کند.

آیت اللّه مکارم شیرازی فرمودند:

رسانه ها می توانند یک دیو را به صورت فرشته دربیاورند و یا فرشته ای را به صورت دیو نشان دهند... سرنوشت سیاسی و نظامی کشور ما در میدان رسانه تعیین می شود و سرنوشت کشورها به انتخابات بستگی دارد و انتخابات هم تحت تأثیر رسانه هاست.(۱)

ایشان قانون مداری و عدالت محوری در ابزارهای پیام رسانی را مورد تأکید قرار داده و توصیه کرده اند:

رسانه ها باید واقعاً بی طرف باشند و نسبت به تمام کسانی که در مسیر نظام هستند و از فیلترهای انتخابات گذاشته اند. با چشم واحد نگاه کنند، زیرا همه اینها را قانون صالح شمرده و رسانه ها حق ندارند به آنها نگاه گزینشی داشته باشند. تشخیص این امر برعهده رسانه ها به ویژه رسانه ملی نیست. (۲)

دست اندرکاران و طراحان اصلی رسانه ها می بایست همه موازین شرعی و فقهی پیام رسانی ازقبیل امانتداری، راستگویی، موقعیت شناسی، مخاطب شناسی، عدالت در ارائه پیام، بی طرفی، دفاع از منافع ملی، تبلیغ ارزش های اخلاقی، تقویت حس همدلی و وحدت ملی، حمایت صریح از اصول قانون اساسی، تبیین مقام ولایت و... را در قالب های هنری، رسالت اصلی خویش بدانند. همچنین پرهیز از سیاه نمایی، رفتارهای جناحی،

۱- WWW.makaremshirazi.org / بخش استفتائات.

۲- ویژه نامه منشور اخلاقی انتخابات، اسفند ۱۳۸۶.

گفتارهای توهین آمیز، نقل بی پرده و صریح نظرات نامزدها، تأثیرپذیری از صاحبان ثروت، تعریف و تمجیدهای اغراق آمیز و کناره گیری از تمامی صفات نکوهیده در مکتب اخلاقی اسلام را پیشه خود سازند.

در این میان، رسانه ملی (صدا و سیما) جایگاهی ویژه در نظام اطلاع رسانی ایفا می کند.

حضرت آیت اللّه ابراهیم امینی در این باره فرمودند:

صدا و سیما یک وسیله همگانی است و به عموم مردم تعلق دارد، مسئولین مربوطه در معرفی افراد حق و عدالت و مساوات را رعایت کنند، هیچ یک از ان ها را بر دیگری ترجیح ندهند وگرنه شرعاً مسئول خواهند بود.

آیت اللّه موسوی اردبیلی در رساله خویش آورده اند:

بر ارباب وسایل ارتباطجمعی، هنرمندان، و نویسندگان لازم است علم، هنر و ابزار خود را در جهت ترویج معروف و نهی از منکر و پیشگیری از اخلاق ناپسند اجتماعی به کارگیرند و هنر، علم و ابزار نوین ارتباطجمعی را در جهت القای شبهه و گمراهی و یا اشاعه اخلاق ناپسند به کارنگیرند.(۱)

ص: ۹۴

۱- توضیح المسائل حضرت آیت اللّه العظمی سید عبدالکریم موسوی اردبیلی، انتشارات نجابت، ص۳۸۹، مسئله۲۲۳۹.

فصل چهارم: انتخاب اصلح

اشاره

ص: ۹۵

الف) مفهوم و ضرورت انتخاب اصلح

پیامبر بزرگ اسلام(صلّی الله علیه و آله)فرمود:

«مَن اِستعملَ عاملا مِن المسلمین و هوَ یعلم اَنّ فیهم اَولی بِذلک منه و اَعلم بِکتاب اللَّه و سنه نبیه فقد خان اللَّه و رسوله و جمیع المسلمین». (۱)

هرکس از مسلمانان عاملی (کارگزاری) را بر سر کار بیاورد (و به او مسئولیت بدهد) در حالی که می داند در بین مسلمانان فردی وجود دارد که او برای این کار سزاوارتر است و به کتاب و سنت پیامبر(صلّی الله علیه و آله) آشناتر است، آن کس به خدا و رسول خدا(صلّی الله علیه و آله) و جمیع مسلمانان خیانت کرده است.

انسان مکلف علاوه بر حضور در صحنه انتخابات می بایست رأی هدفمدانه به صندوق بیاندازد. صرف مشارکت، ادای تکلیف نیست، بلکه رأی او باید هدفمند باشد یعنی هرگاه تکلیف شرعی بر عهده شخصی واقع شد در صورتی از انسان ساقط می شود که آن چه لازم بوده به نحو احسن

ص: ۹۷

۱- الغدیر، علامه امینی، ج۸، ص۲۹۱.

هدفگیری نموده و انجام دهد. یعنی محاسبه کند که رأی او در جهت تقویت حکومت دینی، اعتلا و عزت اسلام و استحکام جایگاه ولایت خواهد بود یا نه. اگر رأی او تقویت کننده حاکمیت اسلام و نظام جمهوری اسلامی بود این رأی هدفمند است والا به تکلیف خود عمل نکرده است. براساس حدیث فوق، چنانچه رأی دهنده عمداً و یا بر مبنای برخی گرایش های نفسانی و جناحی، فرد اصلح را کنار نهاده و شخص دیگری را انتخاب و به کارگمارد، به یقین خائن به خدا و رسولش و مسلمین خواهد بود.

تأیید تمامی داوطلبان نمایندگی ازسوی مراجع قانونی به معنای برخورداری آنها از شرایط نسبی و برخورداربودن از حداقل های نمایندگی و جواز ورود در صحنه انتخابات بوده و صلاحیت داشتن آن مقام است. در این هنگام وظیفه رأی دهنده فراتر از این است: یعنی پس از تأیید صلاحیت نامزدها صاحب رأی باید با تفکر و تحقیق از میان آنها گزینه اصلح را انتخاب کند تا به تکلیفش عمل کرده باشد.

ازاین رو امام خمینی(قدسّ سرّه) فرمودند:

اگر اصلح را انتخاب کردید، کاری اسلامی می کنید و این یک محکی برای خودتان است که تشخیص بدهید انتخاب برای اسلام است یا برای صلاح خودتان. (۱)

مقام معظم رهبری در این رابطه می فرماید:

هم چنان که اصل انتخابات یک تکلیف الهی است انتخابات اصلح هم یک تکلیف الهی است.

ص: ۹۸

۱- صحیفه امام، ج۱۸، ص۱۹۷.

ب) معیارهای اصلح

داشتن بینش سیاسی

براساس سخنان امام علی(علیه السّلام) تخصص و کارآیی اجرایی در مسئولان و کارگزاران حکومت، به تنهایی کافی نیست، بلکه لازم است کارگزاران دارای بینش و آگاهی سیاسی باشند تا مغلوب و فریفته دیگران به ویژه دشمنان نشوند و در اداره امور کشور، و رتق وفتق امور مردم فریب نخورده و بتوانند جامعه اسلامی را به بالاترین درجه کمال برسانند.

امام علی(علیه السّلام) فرموده است:

«آفه الزعماء ضعف السیاسه» (۱)

آفت کارگزاران ناتوانی در [بینش] سیاسی است.

و نیز فرمودند:

«من قصر عن السیاسه صغر فی الریاسه»(۲)

کسی که در سیاست کوتاه[فکر] باشد، مدت ریاستش اندک خواهد بود.

امام راحل می فرمایند: یکی از وظایف مهم شرعی و عقلی ما برای حفظ اسلام و مصالح کشور، حضور در حوزه های انتخابیه و رأی دادن به نمایندگان صالح کاردان و مطلع بر اوضاع سیاسی جهان و سایر چیزهایی که کشور به آنها احتیاج دارد می باشد.(۳)

انتخاب اصلح برای مسلمین، یعنی انتخاب فردی که تعهد به اسلام و حیثیت آن داشته باشد و همه چیز را بفهمد. باید مسلمانی باشد که احتیاجات

۱- غررالحکم، ح۳۹۳.
۲- غررالحکم، ح۸۵۳۶.
۳- صحیفه نور، ج۱۸، ص۶۲ / ۱۱ / ۲۲ - ۲۳۲.

مملکت را بشناسد و سیاست را بفهمد و مطلع به مصالح و مفاسد کشور باشد و ممکن است به شما و گروه شما هم مربوط نباشد.(۱)

انصاف و عدالت پیشگی

از مهمترین شرایط مسئولان نظام، رعایت انصاف، عدالت و قسط در برنامه ریزی ها و رفتارها و تمامی شئون اجتماعی و سیاسی است. بنابراین، پرهیز از هرگونه ستم و ظلم نسبت به دیگران به ویژه مردم منتخبش بر وی واجب خواهد بود.

قرآن کریم با صراحت و قاطعیت تمام این صفت کارگزاران را تعیین می فرماید:

(وَ لَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمْ النَّارُ وَ مَا لَكُم مِن دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ) (۲)

به آنان که ستم کردند، اعتماد نکنید که آتش دامنگیر شما می شود و جز خدا برای شما یاورانی نیست.

بر این اساس نباید مسئولیت های کشوری را به چنین افرادی واگذار کرد و آنان را یاری رسانـد. امروز بزرگ ترین یاری به افراد ظالم و ستمکار، رأی دادن به آنان و انتخاب آنان است. امام صادق(علیه السّلام) می فرماید:

«من مشی الی ظالم لیعینه و هو یعلم انه ظالم فقد خرج عن الاسلام» (۳)

۱- صحیفه امام، ج۱۸، ص۱۹۷.

۲- سوره هود، آیه۱۱۳.

۳- وسائل الشیعه، ج۱۷، ص۱۸۲.

هرکس برای مساعدت و یاری ظالمی درپی او رود، در حالی که می داند او ظالم است، از اسلام خارج شده است.

در فتوای آیت اللّه صافی آمده است:

اعانت ظلمه و کسانی که با دین و احکام دین، ضدیت و معاندت دارند و همراهی نمودن با آنها در ظلم و ستم، تجاوز به حریم دین و حرام است. (۱)

شجاعت انقلابی

یکی از معیارهای بنیادین کارگزاران نظام دینی، داشتن شهامت، شجاعت و جرأت بیان نظرات خود و استقلال رأی و نترسیدن از دشمنان داخلی و خارجی و باج ندادن به جناح ها و گروه های معارض و غیرخودی است. چه بسا نبودن روحیه مقاومت و شجاعت انقلابی در یک کارگزار دینی، موجب جرات یافتن دشمنان و پیداکردن چشم طمع آنان می شود.

حضرت امام(قدسّ سرّه) می فرماید:

کسانی را که انتخاب می کنید، باید مسائل را تشخیص دهند؛ نه از افرادی باشند که اگر روس یا آمریکا یا قدرت دیگری تشری زد، بترسند، باید بایستند و مقابله کنند.(۲)

مقام معظم رهبری نیز فرموده است:

...آن کسی که اسلام را نمی پسندد و مقررات اسلامی را قبول نمی کند، برای خاطر دل بیگانگان و خوش آمد دیگران به انقلاب و ارزش های انقلابی خیانت می کند و یا به خاطر ترس از دیگران، به جای اینکه به ملت

۱- WWW.SaafiSaafi.net.

۲- صحیفه نور، ج۱۸، ص۱۹۸.

گرایش نشان دهد، به دشمن گرایش نشان می دهد و آن کسی که تقوای لازم را ندارد... و اهل دنیا است و فقط برای نام و نشان و استفاده شخصی این مسئولیت را می خواهد، او لایق و شایسته این کار نیست.(۱)

حمایت از محرومان

یکی از اهداف و برنامه های جمهوری اسلامی ایران -که در قانون اساسی نیز به آن اشاره شده- رفع محرومیت و فشار از مردم متدین و خدمت به اقشار مختلف جامعه به خصوص مستضعفان، پابرهنگان، نیازمندان و... است.

دست اندرکاران نظام جمهوری اسلامی، نه تنها باید خود را وقف خدمت به محرومان و نیازمندان نمایند، بلکه لازم است همواره ارتباط مستقیم و دوستانه ای نیز با آنان برقرار کنند. در غیر این صورت، لیاقت و صلاحیت مسئولیت در جمهوری اسلامی ایران را ندارند و نمی توانند منتخبان ملت اسلامی ایران باشند. حضرت امام(قدسّ سرّه) فرمود:

«اشخاصی که معروف هستند به خدمت به مردم، آنها را تعیین بکنند». (۲)

مقام معظم رهبری نیز این مهم را برای مسئولین نظام معین کرده و فرموده اند:

در تنظیم برنامه های کشور، اصلی ترین مسئله عبارت از رفع فقر و محرومیت و نجات طبقات مستضعف و محروم و پابرهنگان از تبعات دوران ستم شاهی و آثار سلطه بیگانگان است. نمایندگان محترم باید در قوانین مصوب و نیز در مراجعات خود با مسئولان اجرایی کشور، این را

ص: ۱۰۲

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷۴/۱۱/۲۱.

۲- صحیفه نور، ج۱۵، ص۱۶۳.

اصل بدانند و وظیفه کمک به محرومان را سرلوحه مسئولیت های نمایندگی خود قرار دهند.(۱)

صلاحیت اخلاقی

از شروط اساسی در انتخابات کارگزاران و مسئولان نظام، برخورداری آنان از صلاحیت اخلاقی می باشد.

مقام معظم رهبری در این باره می فرمایند:

در نظام جمهوری اسلامی غیر از دانایی و کفایت سیاسی، کفایت اخلاقی و اعتقادی هم لازم است. افرادی نگویند که اخلاق و عقیده مسئله شخصی انسان هاست بله، اخلاق و عقیده مسئله شخصی انسان هاست؛ اما نه برای مسئول، من اگر در جایگاه مسئولیت قرار گرفتم و اخلاق زشتی داشتم؛ فهم بدی از مسائل جامعه داشتم و معتقد بودم که باید جیب خودم را پر کنم، نمی توانم به مردم بگویم این عقیده و اخلاق شخصی من است و اخلاق و عقیده ربطی به کسی ندارد. برای یک مسئول، عقیده و اخلاق مسئله شخصی نیست، مسئله اجتماعی و عمومی است؛ حاکم شدن بر سرنوشت مردم است. آن کسی که به مجلس می رود، یا به هر مسئولیت دیگری در نظام جمهوری اسلامی می رسد، اگر فاسد، بیگانه پرست و در خدمت منافع طبقات برخوردار جامعه بود، دیگر نمی تواند نقشی را که ملت و طبقات محروم می خواهند، ایفا کند. اگر آن شخص انسان معامله گر، رشوه گر و توصیه پذیر و مرعوبی بود، در مقابل تشر تبلیغات و سیاست های

ص: ۱۰۳

۱- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، پیام رهبر معظم انقلاب، ۷۱/۳/۷.

خارجی جازد، دیگر نمی تواند مورد اعتماد مردم قرار بگیرد و برود آنجا بنشیند و تکلیف ملک و ملت را معین کند. این شخص غیر از کفایت ذاتی و دانایی ذاتی، به شجاعت اخلاقی، تقوای دینی و سیاسی و عقیده درست هم احتیاج دارد. البته این حرف من نباید موجب شود تفتیش عقاید راه بیندازند و نفربه نفر سؤال کنند که عقیده شما راجع به فلان موضوع چیست. من با تفتیش عقاید موافق نیستم... بنابراین صلاحیت اخلاقی لازم است و همه باید روی این بعد حساس باشند. بعضی می گویند حق شهروندی انتخاب شدن را نبایستی سلب کرد. حق انتخاب شدن، حق شهروندی معمولی مثل حق شغل و کسب و کار و ساکن شدن در شهر و راه رفتن در خیابان و خریدن اتومبیل و... نیست. این یک حق شهروندی است که برای دارنده آن صلاحیت هایی لازم است که این صلاحیت ها باید احراز شود. (۱)

آیت اللّٰه صافی گلپایگانی درباره چگونگی رفتار فرد اصلح فرمودند:

در جامعه اسلامی، فرد اصلح با رفتار و اخلاق و عمل خود نشان دهد که مردم خواهان آن هستند و با اصرار از او می خواهند که وارد میدان شود نه اینکه با تبلیغات و رقابت نادرست خود را پیروز میدان کند. (۲)

ج) راه های شناخت اصلح

برای دستیابی به رأی هدفمند، راهکارهای زیادی وجود دارد. در آموزه های دینی به انسان ها توصیه شده است که شما باید تحقیق کنید. در بسیاری از

۱- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی، قزوین - ۸۲/۹/۲۶.
۲- ویژه نامه منشور اخلاقی انتخابات، اسفند ۱۳۸۶.

موارد مهم احراز برتری داشتن لازم است، احراز بهتربودن یک فرد نسبت به دیگران یا به صورت فردی صورت می گیرد و یا با مشورت با افراد مورداعتماد و یا با ترکیبی از این دو. امام خمینی(قدسّ سرّه) فرمودند:

شناخت این اشخاص یا با آشنایی به اعمال و رفتار آنان از زمان رژیم طاغوت تاکنون است و یا به معرفی روحانیون متعهد در شهرستان یا اشخاص متدین موجه که گرایش به چپ و راست یا دسته ای نداشته باشند.(۱)

حضرت آیت اللّه خامنه ای فرمودند:

مردم بایستی افراد شایسته را بشناسند و انتخاب کنند. چنانچه افرادی را نمی شناسند، از راهنماییِ انسان های مؤمن و مطمئنی استفاده کنند که معرفی آنها برای انسان حجت شرعی باشد؛ دنبال حجت شرعی باشید. دنبال این باشید که اگر خدای متعال پرسید زید را چرا برای مجلس خبرگان انتخاب کردید، شما بگویید این زید را فلان کسانی که می دانستیم مردمی وارد و مطمئن و امینی هستند، معرفی کرده بودند؛ پیش خدا حجت داشته باشید. به هر معرفی ای نمی شود دل بست و اعتماد کرد. معرفی انسان های مورداطمینان؛ معرفی کسانی که انسان بداند که اینها نیتشان خدایی است؛ برای دنیا و برای گِروکشی های سیاسی و جنجال و هیاهو وارد میدان نشده اند؛ بلکه به عنوان ادای وظیفه معرفی کرده اند؛ انسان از حرف آنها اطمینان پیدا می کند.(۲)

۱- صحیفه نور، ج۱۲، ص۷۵.
۲- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی ۱۳۸۵/۹/۲۲.

فصل پنجم: وظایف انتخاب کنندگان و مجریان انتخابات

اشاره

حضرت امام خمینی رحمه الله در مورد دقت در انتخابات فرمودند:

»مردم شجاع ایران با دقت تمام به نمایندگانی رأی دهند که متعبد به اسلام و وفادار به مردم باشند و در خدمت به آنان احساس مسئولیت کنند و طعم تلخ فقر را چشیده باشند و در قول و عمل مدافع اسلام پابرهنگان زمین، اسلام رنجیدگان تاریخ، اسلام عارفان مبارزه جو، اسلام پاک طینتان عارف و در یک کلمه مدافع اسلام ناب محمدی(صلّی الله علیه و آله) باشند و افرادی را که طرفدار اسلام سرمایه داری، اسلام مستکبرین، اسلام مرفهین بی درد، اسلام منافقین، اسلام راحت طلبان، اسلام فرصت طلبان و در یک کلمه، اسلام آمریکایی هستند طرد نموده و به مردم معرفی نمایند.(۱)« وصیت این جانب به ملت در حال و آتیه آن است که با اراده مصمم خود و تعهد به احکام اسلام و مصالح در هر دوره از انتخابات وکلاء دارای تعهد به اسلام و جمهوری اسلامی که غالبا بین متوسطین جامعه و محرومین می باشند

ص: ۱۰۹

۱- صحیفه نور، ج۱۸، ص۱۹۸.

وغیرمنحرف از صراطی مستقیم به سوی غرب یا شرق و بدون گرایش به مکتب های انحرافی و اشخاص تحصیل کرده و مطلع بر مسائل روز و سیاست های اسلامی به مجلس بفرستند.»(۱)

الف) حقوق و مسئولیت های انتخاب کنندگان

تحقیق و شناخت کاندیداها

شناسایی بهترین و صالح ترین افراد از میان نامزدهای انتخاباتی برای سپردن امور جامعه اسلامی به ایشان و انتخاب آنان به عنوان نماینده خویش در مجلس، مهم ترین وظیفه هر مسلمانی است. بدیهی است همان گونه که معیار انتخاب، باید رعایت حق و جلب رضایت خداوند متعال و احیای دین خدا در جامعه اسلامی باشد، هرکس را نمی توان به صرف ادعا، صالح و یا اصلح تشخیص داد، بلکه عملکرد افراد بر محور حق و رضایت خدا و تلاش آنان در راه اعتلای جامعه اسلامی، باید معیار انتخاب باشد و این مهم از طریق مطالعه و تحقیق فردی و یا از طریق مشورت با افراد دارای صلاحیت محقق خواهد شد.

رعایت تقوای سیاسی

فقیه متفکر و نظریه پرداز سیاسی و تیزبین شیعه در دوران مشروطیت، علامه محمدحسین غروی نایینی؛ در کتاب گرانسنگ خود نوشته است:

اولین وظیفه بعد از استقرار اساس حکومت که برعهده دینداری و

۱- صحیفه نور، ج۱۸، ص۱۹۸.

وطن خـواهی ایرانیـان است این است که در مسـئله انتخابـات، چشم و گوش خود را بـاز کننـد و اغراض شـخص قرابت فلان، رفـاقت بـا دیگری و عـداوت با سومی را در این مرحله کنار گذارنـد و هماننـد ظالم پرسـتان، مصـداق «شـر الناس من باع دینه بالدنیا غیره» نگردند و این معنا را نصب العین خود نمایند که این انتخاب برای چه و این منتخبین را بر چه دسـته مردم و ازبرای چه مقصـدی می گمارنـد. والا مسـئولیت حقوق سـی کرور خلق را علاوه بر مسـئولیت هایی از جهات عدیده دیگر، به محضـر قرابت (فـامیلی) یـا صـداقت (و دوستی) یـا سـایر انگیزه های نفسانی به عهـده خود وارد نیاورد. حفظ ناموس دین مبین و حفظ استقلال دولت و حراست حوزه و ممالک اسلامیه را بر هر غرضی مقدم دارند.(۱)

یکی از مراجع تقلید در پاسخ به سؤال زیر فرموده اند:

سؤال: غالباً افراد رأی دهنده تصویر درست و روشـنی از نامزدها ندارند و به توصـیه بستگان و آشنایان خود عمل می کنند. آیا در این صورت، رأی دادن مشروعیت آور است؟

جواب: در انتخابـات چنین است که رأی دهنـده، به نـامزد خود وکالت مطلق -بـدون هیـچ شـرط الزام آور- می دهـد. در این صورت رأی دهنـده بایـد به طور دقیق خط فکری نـامزد و التزام شـرعی و روش سیاسـی او -در مسایـل داخلی و خـارجی- را بررسـی کند... بر رأی دهنده لازم است تا همه جوانب مسـئله را بررسی کند. اگر نامزدی مؤمن به خدا و دوستدار او بود، باید از او

۱- رساله تنبیه الامه و تنزیه المله، آیت اللّه نائینی، با مقدمه و تعلیقات آیت اللّه طالقانی، ص۳۹.

حمایت کند. و اگر نامزدی، سر دشمنی با خدا و دین خدا را داشت، انسان باید به یاد داشته باشد در روزی که هرکس با خود مجادله خواهد کرد و خداوند از انسان ها بازخواست خواهد کرد، باید در محضر خداوند پاسخ گوی اعمال نیک و بدش باشد.(۱) هیچ کس حق ندارد نامزدی را انتخاب کند مگر آن که در انتخاب وی مصلحت امت و جریان التزام به اسلام را دیده باشد. بنابراین، رأی دهنده باید مشروعیت رأی وضع و جایگاه خویش را در این مسئله مورد توجه و دقت قرار دهد. (۲)

رهبر انقلاب اسلامی در پاسخ به سؤالی در این باره که چنانچه فردی ازنظر موازین قانونی واجد صلاحیت باشد، اما دیگران علم و یقین به عدم صلاحیت وی داشته باشند، فرمود: اگر انسان می داند، باید طبق علمش عمل کند. (۳)

بدیهی است که اگر رای دهندگان بدون تحقیق کامل و بررسی همه جانبه ویژگی های منتخب خویش، به یک رئیس جمهور یا نماینده مجلس رأی داده و او را انتخاب نمایند، از منظر شرعی در اعمال و رفتارهای او که مربوط به مسئولیت سیاسی و مقام حکومتی اوست شریک خواهند بود.

سؤال: آیا این مبنای فقهی صحیح است که شرعاً خطاها و گناه هایی که

ص: ۱۱۲

۱- نشریه پرتو اندیشه، آیت اللّه العظمی سید محمدحسین فضل اللّه، شماره۸، ص۴۵/WWW.Bayynat.ir. }

۲- همان.

۳- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای هیات نظارت بر انتخابات ۱۳۷۰/۱۲/۴.

رئیس جمهور منتخب اینجانب در آینده مرتکب خواهد شد و فسادهای مترتب بر آن به عهده من خواهد بود؟

جواب: اگر به قدر کافی درباره شخص منتخب تحقیق شود، درباره اعمال آینده او مسئولیتی نخواهد داشت.(۱)

قرآن نسبت به برخی از مؤمنان و تفاوت آنها با دیگران می فرماید: کسانی که بعد از پیروزی، اسلام آورده اند، با آنها که قبل از آن اسلام آورده اند مساوی نیستند. لذا سابقه درخشان و انقلابی یکی از امتیازات افراد در تصدی مسئولیت ها در نظام اسلامی است.

بنیانگذار جمهوری اسلامی فرموده اند:

ملاحظه سوابق اشخاص را هم بکنید، که قبل از انقلاب چه بوده اند در حال انقلاب چه بوده اند و بعد از پیروزی نسبی چه کردند و چه بودند. بعد از این که همه اوصافش را به دست آوردید و او را شخصی دانستید که لیاقت دارد برای یک همچو مسندی و می تواند این مملکت را به طوری که خدا می خواهد اداره کند تا آن حدودی که در اختیار اوست... همچو شخصی را انتخاب کنید. (۲)

بنابراین، چنتانچه انتخاب شدگان افرادی ناصالح بوده و عملکرد نادرستی داشته باشند به گونه ای که موجب تضعیف اسلام و جامعه اسلامی شوند، انتخاب کنندگان به دلیل سهل انگاری و عدم تحقیق درست در انتخاب افراد، شریک جرم ایشان محسوب می شوند!.

ص: ۱۱۳

۱- WWW.makaremshirazi.org .

۲- صحیفه نور، ج۱۱، ص۱۵۱.

آیت اللّٰه مکارم شیرازی درباره وظیفه مردم فرمودند:

مردم باید با تحقیق و بررسی کامل صلاحیت کاندیداها، ملاحظات شخصی و جناحی را کنار گذاشته، افراد اصلح را انتخاب کنند، زیرا در پیشگاه خداوند مسئول هستند.(۱)

مشورت کردن

مشورت از دستورات اسلامی است و خداوند مؤمنین را برای انجام امور زندگی به ویژه مسائل اساسی زندگی از جمله امور حکومتی به مشورت فراخوانده و می فرماید:

(...وَ أَمْرُهُمْ شُورَی بَیْنَهُمْ...) (۲)

و کارشان بر پایه مشورت با یکدیگر است.

و سپس فرمود:

(...وَ شَاوِرْهُمْ فِی الْامْرِ...) (۳)

و در کارها با ایشان مشورت کن.

در روایات متعددی بر اهمیت مشورت تاکید شده است. تا جایی که حضرت امیرالمؤمنین علی(علیه السّلام) در وصیت خود چنین می فرماید:

«اضمم آراء الرجال بعضها الی بعض ثم اختر اقربها الی الصواب و ابعدها من الارتباب»(۴)

۱- ویژه نامه منشور اخلاقی انتخابات، اسفند ۱۳۸۶.

۲- سوره شوری، آیه۳۸.

۳- سوره آل عمران، آیه۱۵۹.

۴- من لایحضره الفقیه، ج۴، ص۳۸۴.

نظریات صاحبان رأی را جمع آوری کن و سپس نزدیکترین آن را به صواب و دورترین آن را از شک انتخاب کن.

امام راحل(قدسّ سرّه) مردم را به مشورت با انقلابیون دلسوز به ویژه روحانیت متعهد فراخوانده و فرمود:

در تعیین رئیس جمهوری و وکلاء مجلس با طبقه تحصیل کرده متعهد و روشن فکر با اطلاع از مجاری امور و غیروابسته به کشورهای قدرتمند استثمارگر، و اشتهار به تقوی و تعهد به اسلام و جمهوری اسلامی مشورت کرده، و با علماء و روحانیون باتقوی و متعهد به جمهوری اسلامی مشورت نمایید. (۱)

امام علی(علیه السّلام) فرمودند:

«مَن اِستقبلَ وجوهَ الآراءِ، عَرفَ مواقعَ الخطاِ». (۲)

هرکس از آرا و نظریات مختلف استقبال کند. مواضع اشتباه و خطا را خواهد شناخت.

حضرت امام خمینی(قدسّ سرّه) درباره وظیفه رأی دهندگان می فرماید:

مردم با علما و اشخاص مورد اعتمادشان مشورت کنند، بعد به هرکس خواستند رأی دهند. (۳)بلکه اگر چنانچه اشخاص مطمئن باشند که آنها تشخیص بدهند که فلان آدم جهات مختلفش همه خوب است آن وقت مانعی ندارد که کسی به واسطه تشخیص

۱- وصیت نامه سیاسی الهی، ص۱۹ و صحیفه نور، ج۲۱.
۲- نهج البلاغه، حکمت۱۷۳.
۳- صحیفه نور، ج۱۸، ص۱۷۹.

آنها و اطمینان به این که این صحیح است رأی هم به آنها بدهند.(۱)

عدم تأثیرپذیری

هیچ کس تحت تأثیر دیگری نیست. تحت تأثیر تبلیغات واقع نشوند و خودشان با موازین اسلامی اشخاص صحیح را انتخاب کنند. (۲)

و اگر کسی یا کسانی را در غیرگروه یا صنف خود یافتند که از هر گروهشان لایق تر است او را کاندیدا کنند. (۳)

فعالیت انتخاباتی احزاب و گروه ها و مجامع مختلف و نیز تعیین و معرفی نامزد یا نامزدهای مورد نظرشان و سپس اعلان نظرات تشکیلاتی خود به عموم مردم و نیز تهیه و تنظیم لیست های انتخاباتی ازجمله فعالیت های سیاسی است که امروزه در بسیاری از کشورها اجرا می گردد. انجام این فعالیت ها چنانچه بر مبنای ضوابط دینی باشد و اجراء و اعلان آن به شیوه برخی از کشورهای غربی نباشد، نه تنها منع شرعی ندارد بلکه موجب هدایت افراد و گرم شدن بازار انتخابات و افزایش حضور بیشتر مردم می گردد.

در این میان وظیفه رأی دهندگان شناسایی تک تک افراد موجود در لیست ها و احراز صلاحیت افراد معرفی شده ازسوی گروه ها می باشد. البته در صورت ایمان و اعتقاد به نظرات معرفی کنندگان و تایید آن لیست ها

۱- همان منبع، ص۲۰۴.

۲- صحیفه نور، ج۱۲، ص۷۵ - ۱۷ / ۲ / ۵۹.

۳- همان، ج۱۸، ص۲۳۲ - ۲۲ / ۱۱ / ۶۲.

ازسوی مشاوران قابل اعتماد، می توان به کاندیداهای منظور رأی داد.

بنیانگذار جمهوری اسلامی در این باره فرموده اند:

احدی شرعا نمی تواند به کسی کورکورانه و بدون تحقیق رأی بدهد و اگر در صلاحیت شخص با اشخاصی تمام افراد و گروه ها نظر موافق داشتند، ولی رأی دهنده تشخیص اش بر خلافت همه آنها بود، تبعیت از آنها صحیح نیست و نزد خداوند مسئولیت دارد و اگر گروه یا اشخاص، صلاحیت فرد یا افرادی را تشخیص دادند و از این تائید، برای رأی دهنده اطمینان حاصل شد، می تواند به آنها رأی دهد. (۱)

ما نباید مقلد کسی باشیم که هرچه را عده ای تشخیص دادند، همان را عمل کنیم، بلکه باید کاملاً توجه کنیم که... چه کسانی لیاقت دارند. که هم مسائل روز را بفهمند و هم متدین باشند و هم برای اسلام کار کنند، اشخاصی را انتخاب کنیم که از هرجهت صالح باشند، اگر کسان دیگری هم اشخاص صالحی داشتند، به آنها رأی دهید؛ والا نه.(۲)

حضرت آیت اللّه خامنه ای با مهم شمردن نظرات شخصی رأی دهندگان در این گونه موضوعات، فرموده اند:

...در احراز صلاحیت نامزدها خود مردم بهترین افراد هستند و بیشترین مسئولیت ها را دارند که وقتی انسانی را احراز صلاحیت کردند، به همدیگر معرفی کنند. (۳)

۱- صحیفه نور، ج۱۸، ص۲۰۳.

۲- همان، ص۱۹۸.

۳- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی، قزوین، ۸۲/۹/۲۶.

سؤال: لیست های انتخاباتی، گاه نوعی ترفند و فریب کاری با خود دارد زیرا افرادی را به پیروزی می رساند که اگر در لیست قرار نداشتند، برنده نمی شدند و افراد دیگری را که شایستگی بیشتری داشتند، به خاطر نبود اسمشان در لیست، از نمایندگی محروم می کند. نظر شما چیست؟

جواب: باید ماهیت انتخاباتی را مطالعه کرد و نیز برای رأی دهندگان تبیین کرد که مسئولیت شرعی بر عهده دارند و دارای حق گزینش هستند. آیا تمام این گروه (لیست) را پذیرفته اند؟ چه مبنایی برای گزینش آنها داشته اند؟ کار تشکیلات و ائتلاف های انتخاباتی چیزی است و گزینش مردم از میان آنان چیزی دیگر، زیرا هیچ کس حق ندارد نامزدی را انتخاب کند مگر آن که در انتخاب وی مصلحت امت و جریان التزام به اسلام را دیده باشد. بنابراین، رأی دهنده باید مشروعیت رأی، موضوع و جایگاه خویش را در این مسئله مورد توجه و دقت قرار دهد. (۱)

مردم با توکل به خدا و با قصد تقرب الی اللّٰه -که یک عبادت است- وارد میدان انتخابات شوند و صحنه آن را گرم کنند، مطمئن باشید وقتی شما با این نیت و عزم صادقانه و اراده راسخ وارد میدان شدید، خدای متعال هم کمک خواهد کرد و نتایج خوبی را بر این انتخابات مترتب خواهد کرد. (۲)

اگرچه مسلمان ها همواره با رعایت اصل مشورت می توانند از تجارب و اندیشه های دیگران استفاده نمایند، اما برای پرهیز از وابستگی های فردی یا اجتماعی و برخورداری انسان ها از عزت واستقلال در تصمیم گیری ها، و

۱- پرتو اندیشه، ش۸، ص۴۵.

۲- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی، ۸۵/۹/۲۲.

به منظور حجیت بخشیدن به شناخت عقلانی افراد و حفظ کرامت انسانی، داشتن روح آزادی و آزاداندیشی از ضرورت های مورد تأکید اسلام و اندیشمندان مسلمان است.

حضرت امام(قدسّ سرّه) در این مورد چنین می فرماید:

«مردم در انتخابات آزادند و احتیاج به قیم ندارند و هیچ فرد یا گروه و دسته ای حق تحمیل فرد یا افرادی را به مردم ندارند.» (۱)

نقش علما در مشارکت سیاسی

علما و روحانیون نقش و رسالت مهمی در آگاه سازی و هدایت جوامع مسلمین و نیز سوق دادن انسان ها به سوی تکامل و سعادت برعهده دارند. تلاش برای نزدیک کردن حکومت ها و نظام های سیاسی کشورهای اسلامی به الگوی جامع حکومت نبوی و همگامی با چارچوب های حکومت امیرالمؤمنین -علی(علیه السّلام)- به منظور تحقق وعده تخلف ناپذیر الهی «وَ نُرِیدُ اَن تَمُنّ عَلی الَذین استضعفُوا فِی الارض و نَجعلهُم الاَئِمَه و نجعَلَهُمُ الوَارِثین» مبنی بر حاکمیت وارثان خداوند و تعالی بخشیدن به ارزش های والای انسانی، وظیفه ای مذهبی و ملی خواهد بود.

ازاین رو با استناد به اصل بنیادین «امر به معروف و نهی از منکر» و استفاده از ابزارها و شیوه های رسیدن به آن هدف مقدس، به عنوان مقدمه ای برای تشکیل حکومت جهانی امام عصر(علیه السّلام) رسالتی اجتناب ناپذیر است.

۱- صحیفه نور، ج ۲۰، ص۱۹۴.

انجام وظیفه شرعی متفکران و اندیشمندان حوزه های علمیه، در چهار راهکار عملیاتی زیر قابل تصور می باشد:

الف - شرکت در انتخابات و توصیه آن به مردم

ب - نامزدشدن در انتخابات برای تصدی مسئولیت های سیاسی

ج - هدایت مردم برای انتخاب اصلح به عنوان مشاوران صدیق و مورد اطمینان

د - نظارت بر سلامت اعتقادی و فقهی و اخلاقی مردم و مسئولین و مجریان امور انتخابات

امام خمینی(قدسّ سرّه) و دیگر فقهای بزرگوار شیعه در گفته ها و نوشته های ارزشمند خود به این وظایف اشاراتی داشته اند.

حضرت امام(قدسّ سرّه) در این باره می گویند: اگر سکوت علمای اعلام موجب تقویت ظالم شود یا موجب جرأت او شود بر سایر محرمات، واجب است اظهار حق و انکار باطل؛ اگرچه تأثیر فعلی نداشته باشد. (۱)

اگر سکوت علمای اعلام باعث شود که مردم به آنها بدگمان شوند و آنها را متهم کنند به سازش با دستگاه ظلم، واجب است اظهار حق و انکار باطل. اگرچه بدانند جلوگیری از جرم نمی شود و اظهار آنها اثری برای رفع ظلم ندارد. (۲)

و در جایی دیگر فرمود:

اگر مسامحه کنید، مسئول هستید پیش خدای تبارك و تعالی، اگر نروید و

۱- توضیح المسائل مراجع، ج۲، ص ۶۲۰، مسئله۲۷۵.

۲- همان.

رای ندهید وآن ها که جدیت دارند به این که وارد بشوند در مجلس و به هم بزنند اوضاع ایران را، آنها خدای نخواسته بروند. مسئولیتش به عهده شماست مستقیما، مسئولیت همه طبقات دارند، مراجع مسئولند، علما و ائمه جماعت مسئولند. خطبا مسئولند،... طلاب علوم دینیه مسئولند... همه مسئولند. (۱)

به جامعه محترم روحانیت، خصوصا مراجع معظم، وصیتی می کنم که خود را در مسائل جامعه، خصوصاً مثل انتخاب رئیس جمهور و وکلای مجلس کنار نکشند و بی تفاوت نباشند.(۲)

من به قشر روحانیت هم عرض می کنم که کناره گیری موجب این می شود که همان طوری که در سابق، کناره گیری علمای مذاهب، اسباب این شد که ملت ما و بزرگانشان جدا شدند و هر کاری خواستند دولت ها کردند و دولت ها را به حال خود گذاشتند و هرطور سرکشی خواستند کردند، اگر چنانچه شما از صحنه بیرون بروید، علما، دانشمندان از صحنه بیرون بروند، این اسباب این می شود که باز آن مسائل سابق پیش بیاید.(۳)

با توجه به اینکه دخالت آگاهانه در تعیین سرنوشت و تلاش برای عزت و اقتدار بیشتر نظام سیاسی اسلام، از وظایف همگان است و روحانیون، رسالت حوزوی خود را در هدایت افکار عمومی و امر به معروف و نهی از منکر می دانند، یکی از وظایف شرعی آنان، مسافرت های تبلیغی و حضور در اجتماعات مردمی برای این امر مهم می باشد.

۱- صحیفه نور، ج۱۲، ص۷.

۲- همان، ج۱۸، ص۱۵۲.

۳- همان، ج۱۷، ص۷۹.

حضرت امام خمینی(قدسّ سرّه) خطاب به روحانیون بزرگوار می فرمایند:

ما مکلفیم در امور سیاسی دخالت کنیم، مکلفیم شرعاً، همان طور که پیغمبر(صلّی الله علیه و آله) دخالت می کرد، همان طور که حضرت امیر(علیه السّلام) دخالت می کرد. در این ایام که اعلان می کنند مسئله انتخابات رئیس جمهور [است]، آن اشخاص که در حوزه ها هستند باید دست از کارها بردارند و راه بیفتند تو شهرها و دهات و روستاها و آن جاهای دورافتاده و کمک کنند و اگر نکنند، فردا مسئولند پیش خدا. مردم را دعوت کنند به دخالت در امور، به انتخاب یک رئیس جمهوری صحیح، کمک کنند برای رساندن صندوق ها به روستاهای دور افتاده، اگر شما نکنید، آنهایی که بر ضد شما هستند، این کار را می کنند، تبلیغ می کنند آنجاها، شماها مبلغ اسلام هستید، امروز تبلیغ اسلام برای حفظ خود اسلام است. (۱)

حضور روحانیت، فرضی است مسلم، به خصوص در این دوره که عده ای با نقشه های ازپیش طراحی شده، سعی در حذف روحانیت آگاه، مبارز و دلسوز از حضور در صحنه قانونگذاری کشور دارند و چنین جلوه می دهند که مجلس آینده، نیاز به افراد متخصص دارد، در حالی که حضور »روحانیت آگاه به احکام شرعی و سیاسی«، خود از تخصص های انکارناپذیر مجلس است، تا طرح ها و لوایح با قدرت علمی بیشتری به شورای نگهبان عرضه شود و با اصول اسلام و قانون اساسی مطابقت داشته باشد. [بنابراین] مجلس... محتاج به علما و روحانیون مطلع از احکام شرعی و سیاسی اسلام است. (۲)

۱- همان، ج۱۵، ص۵۹.

۲- همان، ج۱۸، ص۲۳۱.

پرهیز از گروه گرایی

ورود به دسته جات سیاسی و احزاب و گروه ها و تشکّلات صنفی، سیاسی و... از ویژگی های نظام های سیاسی جوامع پیشرفته می باشد. اگرچه در آیات قرآن کریم همه مؤمنین گروه واحد و «حزب اللَّه» نام گرفته اند اما تحزّب منافاتی با اتحاد مسلمین نخواهد داشت. البته جواز شرعی تحزّب مشروط به رعایت اصول شرعی می باشد.

برخی مواقع تعصبات حزبی و باندبازی های سیاسی، انسان را از شناخت واقعیت و تصمیمات عاقلانه بازداشته و برای هماهنگی با گروه سیاسی خویش و رضایت افراد گروه، علیرغم میل باطنی اش و مصلحت جامعه، در تصمیم گیری ها راه ناصواب را پیموده و مرتکب رفتارهای غیرشرعی می گردد. هرقدر انسان ها از تقوا و ارزش های مقدس دینی فاصله بیشتری داشته باشند، میزان انحرافات سیاسی و رفتارهای غیرمعقول آنها افزایش خواهد یافت و به پرتگاه گناه نزدیکتر خواهند شد.

حضرت امام(قدسّ سرّه) در کلام دیگری، انتخاب اصلح را ضابطه گرایی و عدم تعصب گروهی معرفی نموده است:

اگر کسی یا کسانی را در غیر گروه یا صنف خود یافتند که از افراد گروهشان لایق تر است، او را کاندیدا کنند. مسئله انتخابات یک امتحان الهی است که گروه گرایان را از ضابطه گرایان ممتاز می کند و مؤمنین و متعهدین را از مدعیان جدا می نماید.(۱)

ص: ۱۲۳

۱- صحیفه نور، ج۹، ص۲۳۲.

حضرت آیت اللَّه خامنه ای، همگان به ویژه دست اندرکاران را از تعصبات و قضاوت های باندی و خطی پرهیز داشته، می فرماید: حرکت خطی، حرکت خوبی نیست. حرکت خطی، غیر از این است که انسان مواضعی را به طور مدون قبول کرده باشد. حرکت خطی، یعنی گروه گرایی؛ یعنی کسی را که داخل یک مجموعه است، قبول می کند؛ به صرف این که در این مجموعه قرار دارد.

وقتی کسی جزء آن عده باشد، این عده نگاه نمی کنند که خصوصیات اخلاقی او چیست و معیارها چه قدر بر او منطبق است؛ ردش می کنند؛ آن عده هم کاری ندارند که معیارها و ضوابط چیست و قبولش می کنند؛ این غلط است. (۱)

ایشان مبتلاشدن به مسائل خطی و حب و بغض های باندی را صفتی منفی دانسته و فرمودند: مسائل خطی... شبیه گروه گرایی و قبیله گرایی و قوم وخویش گرایی است. (۲)

حضرت امام خمینی(قدسّ سرّه) یکی از نشانه های انتخاب اصلح را عدم گرایشات حزبی و گروهی در انتخاب کاندیدای اصلح دانسته و چنین بیان می فرماید: اگر (انتخاب اصلح) برای خودتان باشد شیطانی است واما اگر انتخاب اصلح برای مسلمان هاست، کی و از کجاست، مطرح نیست، از هر گروهی باشد، حزب باشد، یا غیرحزب، نه حزب اسباب این شود که غیر آن فاسد و نه صددرصد حزبی بودن باعث صلاح آنهاست. (۳)

ص: ۱۲۴

۱- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای هیات نظارت بر انتخابات ۱۳۷۰/۱۲/۴.

۲- همان.

۳- صحیفه نور، ج۱۸، ص۱۵۲.

رأی باطل ندادن

براساس مصوبات مجلس شورای اسلامی در موضوع انتخابات، آرای سفیدی که به صندوق ریخته شده باشد، به عنوان آرای باطله و غیرمؤثر در شمارش نهایی محسوب خواهد شد. لذا رأی سفید تأثیری در تغییر نتیجه انتخابات نداشته و نوعی عدم مشارکت در آن بشمار می آید. و وظیفه شرعی واردشده بر انسان را از عهده انسان خارج نمی کند.(۱)

آیت اللّٰه ابراهیم امینی می فرماید:

رأی سفید یا باطله را در صندوق ریختن تضییع فرصت است و تکلیف را ساقط نمی کند.(۲)

ب) وظایف و موازین مجریان انتخابات

امانتداری

تمامی زحمات مردم و مسئولین و نیز کاندیداهای محترم از اولین گام های اجرایی یک انتخابات تا آخرین فعالیت عملی مردم و ریختن آراء در صندوق های رأی تبلور و تجلی پیدا می کند. پس از پایان رأی گیری، مجموعه این زحمات شبانه روزی که آبرو و حیثیت یک کشور به حساب می آید، به رسم امانت در اختیار عوامل اجرایی تعیین شده ازسوی وزارت کشور قرار گرفته تا برای مراحل بعدی آماده گردند. بنابراین، امانت بسیار سنگین و سرنوشت سازی در دست وزارت کشور و مجریان نهاده شده است.

۱- ماده۱، بند۱۵.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی ۱۳۸۵/۶/۲ همایش استانی مجلس خبرگان رهبری - تبریز مرداد ۱۳۸۵.

مهمترین وظیفه امانتداران، حفاظت کامل و دقیق از امانت نزد خود می باشد و هرگونه سهل انگاری در آن، خیانتی بزرگ در پیشگاه خدای بزرگ و ملت ارزشمند خواهد بود و مستوجب عذاب دردناکی می باشد.

مقام معظم رهبری فرمودند:

باید از آرای مردم به طور کامل صیانت بشود. در همین اندازه از لحاظ اهمیت، حفظ سلامت فضای انتخابات، قبل از شروع انتخابات است که بایستی سلامت فضا را حفظ کنید. بعضی فضای انتخابات را خراب می کنند؛ تخریب کردن، اهانت کردن و خردکردن شخصیت های گوناگون، همه برخلاف اقتضای سلامت انتخابات است. (۱)

مسئولان دولتی و کسانی که دستشان به کارهای اجرایی بند هست، اینها هیچ دخالتی نکنند. بگذارند مردم خودشان این کارها را انجام بدهند؛ یعنی شخصیت های اشخاص مسئول دولتی در نتایج انتخابات اثر نگذارد. بگذارید تبلیغ بکنند و مردم با رقابت آماده، عمل بکنند. (۲)

حضرت امام(قدسّ سرّه) خطاب به مجریان انتخابات چنین می فرماید:

شما فرمانداران و بخشداران و همه تان موظفید به اینکه در این امر [انتخابات مجلس] دقت کنید که خوب انجام بگیرد، مبادا یک وقت خدای نخواسته یک تقلبی در کار بیاید.(۳)

خیانت در امانت از گناهان کبیره شمرده شده است. به یقین هنگامی که این امانت، به سرنوشت یک جامعه مربوط باشد، از شدت و حساسیت

ص: ۱۲۶

۱- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی (۸۵/۷/۱۸).

۲- همان.

۳- صحیفه نور، ج۱۸، ص۲۰۵.

بیشتری برخودار خواهد بود و خیانت در آن، به مراتب گناهی بزرگتر می باشد.

مقام معظم رهبری در این باره فرمودند:

به آقایـان دست انـدرکار عرض می کنم که این صـندوق ها امانت ملت ایران است؛ درواقع ناموس ملت ایران است که دسـت شما سپرده شده است. پس با کمال دقّت و مراقبت و در حقیقت شاید با اعمال نوعی وسواس در کار، مواظب باشـند که انها را حفـظ کننـد؛ به شـکل درستی آنهـا را شـمارش کننـد و آن چنـان که هست، آنهـا را به افکـار عمومی عرضه کننـد. یعنی هیچ مصـلحتی را از این بالاـتر به حساب نیاورنـد و همانی را که مردم رأی دادنـد، از صـندوق ها بیرون بیاورنـد و اعلان شود. هیچ تخلّفی نباشد. (۱)

آیت اللَّه مکـارم شـیرازی دربـاره اجرای صـحیح انتخابات فرمودنـد: انتخابات آبروی نظام است، اگر این انتخابات خوب انجام شود، آبروی نظام حفظ می شود و اگر اشتباهی در آن رخ دهد به آبروی نظام لطمه می زند. (۲)

خدامداری

امام سـجاد(علیه السّـلام) در پاسخ مردی کوفی که نامه ای به ایشان نوشت و درباره خیر دنیا و آخرت جویا شد، نوشت: به نام خداونـد بخشـنده مهربـان! اما بعـد؛ کسـی که در راه خشـنودکردن خـدا از خشم مردم، پروایی نداشـته باشـد، خداونـد او را از کارهای مردم بی نیاز گرداند و خود کفایتش کند و هرکه

۱- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظّم انقلاب اسلامی، ۷۴/۱۲/۱۸.
۲- ویژه نامه منشور اخلاقی انتخابات، اسفند ۱۳۸۶.

برای جلب خشنودی مردم، خدا را به خشم آورد، خداوند او را به مردم واگذارد. (۱)

مهمترین اصل در انجام همه رفتارهای سیاسی، کسب رضایت حق تعالی و انجام تکلیف شرعی خواهد بود. توجه به وسوسه های شیطانی و برخی توجیهات برای بازکردن راه گناه و رفتارهای خلاف شرع چه بسا زحمات و فعالیت های خدامحورانه انسان ها را تباه کرده و آنها را به پرتگاه نابودی ابدی مبتلا سازد. فروختن آخرت خود به دنیای دیگران خسارتی جبران ناپذیر و مخالف اصول شرعی و اخلاقی اسلام است. به راستی آیا سرقت و خیانت به جامعه مسلمین بدتر از خیانت به یک مسلمان نیست؟ آیا مجوز شرعی برای تغییر نتیجه انتخابات و یا کم وز یادکردن در شمارش آراء و جابجایی خروجی های صندوق های اخذ رأی وجود دارد؟

حضرت امام خمینی(قدسّ سرّه) فرمودند: عالم محضر خداست، در محضر خدا معصیت نکنید.

آیت اللّٰه امینی در توصیه به مجریان انتخابات فرمود:

مسئولان نظام نیز وظیفه دارند در انجام وظائف خود به رعایت اخلاق اسلامی ملتزم باشند و اگر در این رابطه کوتاهی کنند گناهکارند و به نظام اسلامی نیز خیانت می کنند. یکی از کارهای مربوط به نظام اسلامی برگزارکردن انتخابات صحیح است که با همکاری مردم و همه مسئولین مربوطه انجام می گیرد. در انجام این کار مهم و سرنوشت ساز باید اخلاق

۱- تحف العقول، ص۱۹۹، به نقل از حکمت نامه بسیج، محمدی ری شهری، ص۱۴۰.

اسلامی کاملاـ رعایت شود. انتخابات را در صورتی می توان صحیح و اسلامی دانست که مسئولین مربوطه در همه مراحل، عدالت و انصاف، امانتداری، حفظ آبرو و حرمت مؤمن، اجتناب از خیانت و تقلب، خودداری از دروغ و تهمت، و اسراف و تبذیر، را جدا رعایت کنند. در انجام این مسئولیت بزرگ اسلامی ارتکاب هیچ گونه خلافی توجیه پذیر نیست.(۱)

...مسئولین برگزارکننده انتخابات در مراحل مختلف، مانند شورای نگهبان در تأیید صلاحیت کاندیداها و نظارت بر صحت اجرای انتخابات، وزارت کشور، ناظرین بر صندوق ها، همه کسانی که در رأی گیری، قرائت آرا و اعلام نتایج آراء دخالت دارند. به این عزیزان عرض می شود که شما امانتدار آرای مردم هستید. امانتداری یک وظیفه اسلامی و اجتماعی است. و خیانت در آن به هرصورت، تضییع حقوق و گناهی است بزرگ. همواره خدا را منظور بدارید. حق هیچ کس را تضییع نکنید، گرچه با یک رأی باشد، و بدانید که باید در قیامت پاسخگوی آن باشید. در این مقام که هستید از هیچ یک از کاندیداها جانبداری نکنید، گرچه به او علاقه دارید، خودت به هرکس که میل داری رأی بده، ولی حق نداری به نفع او در مراحل مختلف انتخابات تقلب کنی که تقلب در انتخابات خلاف قانون و شرع است و زیبنده نظام اسلامی نیست. (۲)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی ۱۳۸۵/۶/۲ همایش استانی مجلس خبرگان رهبری - تبریز مرداد ۱۳۸۵.

۲- همان.

ضابطه مندی

لازم است مسئولان همواره خود را مجریان قانون دانسته و متعهد به اجرای ضوابط و موازین شرعی بدانند. مقام معظم رهبری در این رابطه می فرماید: به شما برادران مسئول، اعم از ناظر و هیأت اجرایی عرض می کنم که مواظب باشید کارتان سرسوزنی از معیار قانونی تخطی نکند. نظرات و سلائق شخصی را کنار بگذارید. این که کسی به خاطر تشخیصی که از دین و انقلاب و اسلام و رهبری و ملت و دولت دارد، یک نفر را تقویت کند، یک نفر را رد کند، یک نفر را تضعیف کند، یکی را یک خرده جلو بکشد، یکی را یک خرده عقب بزند خلاف ضابطه است... ضابطه همین است که در دست شما است، طبق همین ضابطه، دقیق، بدون رعایت حب وبغض، بدون رعایت خطوخطوط و بدون رعایت جهات سیاسی عمل کنید.(۱)

عدم پذیرش هدیه

دریافت هدایا و یا هر نوع خدمات رایگان ازسوی مسئولین و مجریان، از اولین روزهای اجرایی فعالیت های انتخابات، همچون سمی خطرناک، حیثیت شخصی افراد و هویت اسلامی انتخابات را تهدید کرده و چه بسا نتایج خانمان برانداز خواهد داشت. انجام چنین کارهایی افراد و مسئولین را در معرض اتهامات بیشماری قرار خواهد داد. ازاین رو به عنوان اصلی ترین حافظ سلامت انتخابات، هشدارهای ویژه ای در این مسئله بیان کرده اند.

۱- همان، از سخنان آیت اللّه امینی در همایش استانی مجلس خبرگان رهبری.

فتوای مقام معظم رهبری در موضوع ارائه هدایا یا برخی خدمات به مسئولین و دست اندرکاران در استفتاء زیر چنین است:

سؤال: در صورتی که هدیه برای چشم پوشی و تغافل و عدم مخالفت و یا برای جلب موافقت نسبت به انجام بعضی امور باشد، قبول هدیه چه حکمی دارد؟

جواب:... به طورکلی اگر تقدیم هدیه به قصد دستیابی به هدفی خلاف شرع و قانون و یا به منظور ایجاد تمایل در مسئول قانونی به موافقت یا چیزی که حق موافقت با آن را ندارد، صورت بگیرد گرفتن آن هدیه جایز نیست، بلکه واجب است از قبول آن خودداری شود و بر مسئولین هم واجب است از آن جلوگیری کنند. (۱)

از آنجا که بسیاری از اینگونه هدایا و خدمات با نیت های غیرشرعی و قانونی نوعی رشوه برای ضایع نمودن حقوق مسلم انسان ها محسوب می گردد، حضرت آیت اللّه خامنه ای فرموده اند:

...توسل به رشوه و راه های غیرقانونی برای هر عمل هرچند به منظور جلوگیری از فساد، جایز نیست. (۲)

در جایی دیگر از ایشان سؤال شده است:

چنانچه فردی از باب تشکر و قدردانی از کارمند، هدیه ای به او اهداء کند حکمش چیست؟ هرچند آن کارمند بدون هیچ گونه چشم داشتی کاری را انجام داده باشد؟

۱- استفتائات رهبری، ص۴۷، مسئله۱۷۴۳.

۲- اجوبهالاستفتائات، ص۲۳۷، مسئله۱۰۸۳.

جواب: هـدیه در محیـط کـار و از جـانب اربـاب رجوع یکی از خطرنـاکترین چیزها است و هرچه بیشتر از آن اجتناب کنیـد به صرفه دنیا و آخرت شما خواهد بود. (۱)

با توجه به اینکه ارائه هدایای مالی یا جنسی یا... به برخی دست اندرکاران، با اهداف غیرشرعی و به عنوان رشوه به مسئولین و مجریان پیشنهاد می شود، مراجع تقلید شیعه نظرات خود را در این موضوع به وضوح بیان کرده اند.

در این باره چنین پرسـش شـده است: دادن رشوه برای مشـکل اداری و تسـریع در کار چه حکمی دارد؟ حضـرات آیات عظام امام خمینی(قدسّ سرّه)، بهجت، خامنه ای، صافی، فاضل، مکارم شیرازی، نوری همدانی جواب فرموده اند:

پرداخت پول یا اموالی ازسوی مراجعه کننـده به کارمنـدان اداره ها که وظیفه ارائه خـدمات به مردم را دارنـد منجر به فساد در اداره هـا خواهـد شـد کـه از نظر شـرعی حرام اسـت، گرفتـن آن برای دریـافت کننـده نیز حرام است و حق تصـرف در آن را ندارند.(۲)

پرهیز از باندبازی

بایـد افراد پاک طاهر، حتی ترجیحاً بـدون گرایش واضـح به یک جناح و جریان، به عنوان ناظر گزینش شونـد. بعضـی ها آدم های خوبی هستند؛ امّا واضح است

ص: ۱۳۲

۱- پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری، بخش استفتائات.

۲- رساله دانشجویی، ص ۳۷۰.

که حرکت آنها، حرکت خطی است؛ که حرکت خطی، حرکت خوبی نیست. (۱)

همچنین به آنها عرض می کنم که این صندوق ها امانت ملت ایران است؛ درواقع ناموس ملت ایران است که دست شما سپرده شده است. پس با کمال دقّت و مراقبت و در حقیقت شاید با اعمال نوعی وسواس در کار، مواظب باشند که آنها را حفظ کنند؛ به شکل درستی آنها را شمارش کنند و آن چنان که هست، آنها را به افکار عمومی عرضه کنند. یعنی هیچ مصلحتی را از این بالاتر به حساب نیاورند و همانی را که مردم رأی دادند، از صندوق ها بیرون بیاورند و اعلان شود. (۲)

۱- پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با اعضای هیات نظارت بر انتخابات ۱۳۷۰/۱۲/۴.

۲- پایگاه اطلاع رسانی، دفتر مقام معظم رهبری، ۷۴/۱۲/۱۸.

فهرست منابع

۱. اجوبهالاستفتآت، حضرت آیت اللّٰه سید علی خامنه ای.

۲. استفتائات (جلد اول)، حضرت آیت اللّٰه العظمی سید عبدالکریم موسوی اردبیلی، انتشارات نجابت، ۱۳۸۵.

۳. الغدیر، علامه امینی.

۴ . المیزان فی تفسیر القرآن، علامه طباطبایی، ج۴.

۵. انتخابات و مجلس از نگاه امام خمینی(قدسّ سرّه)، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(قدسّ سرّه).

۶. بحارالانوار، محمدباقر مجلسی.

۷. پایگاه اطلاع رسانی، دفتر مقام معظم رهبری.

۸ . پرسش ها و پاسخ هایی درباره مجلس خبرگان رهبری، دبیرخانه مجلس خبرگان رهبری، قم، ۱۳۸۵.

۹ . تحریرالوسیله، آیت اللّٰه سید روح اللّٰه خمینی، جلداول.

۱۰ . توضیح المسائل حضرت آیت اللّٰه العظمی سید عبدالکریم موسوی اردبیلی، انتشارات نجابت، ۱۳۸۴.

ص: ۱۳۴

۱۱. توضیح المسائل مراجع مطابق با فتاوای دوازده نفر از مراجع معظم تقلید، جلد دوم، دفتر انتشارات اسلامی.

۱۲. حکمت نامه بسیج، محمدی ری شهری.

۱۳ . رساله تنبیه الامه و تنزیه المله، آیت اللّٰه نائینی، با مقدمه و تعلیقات آیت اللّٰه طالقانی.

۱۴. رساله دانشجویی مطابق با نظر ده تن از مراجع عظام، سید مجتبی حسینی، نشر معارف، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری، ۱۳۸۶.

۱۵. روزنامه جمهوری اسلامی ۱۳۸۵/۶/۲.

۱۶ . سفینهالبحار، محدث قمی.

۱۷. صحیفه نور، حضرت امام خمینی(قدسّ سرّه).

۱۸. فقه سیاسی، عباسعلی عمید زنجانی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۷.

۱۹. گناه شناسی، محسن قرائتی، انتشارات پیام آزادی، ۱۳۶۹.

۲۰. نشریه پرتو اندیشه، آیت اللّٰه العظمی سید محمدحسین فضل اللّٰه، شماره۸.

۲۱. نشریه پرتو اندیشه، آیت اللّٰه سید محمدحسین فضل اللّٰه، شماره۸، مکتب الاعلامی، قم المقدسه.

۲۲. نهج البلاغه، سید رضی.

۲۳. واجبات و محرمات، آیت اللّٰه علی مشکینی، قم، انتشارات شفیق، ۱۳۸۵.

۲۴. وصیت نامه سیاسی الهی.

۲۵ . ویژه نامه منشور اخلاقی انتخابات، اسفند ۱۳۸۶.

۲۶. WWW.SaafiSaafi.Net.

۲۷. WWW.makaremshirazi.org - دفتر آیت اللّٰه العظمی مکارم شیرازی.

ص: ۱۳۵

دیگر آثار این مجموعه

احکام آرایشگری

احکام پرستاری

احکام حجاب و عفاف

احکام رایانه و اینترنت

احکام مدیریت و کارمندی

احکام مسجد

احکام ورزش بانوان

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آيا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند يکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه ای
اصفهان
WWW
برای داشتن کتابخانه های‌تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹